

TOPONIMIJA DUBRAVE

Juginović, Božena

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:313340>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

TOPONIMIJA DUBRAVE

BOŽENA JUGINOVIĆ

SPLIT, 2022.

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Hrvatski jezik i književnost

Toponimija istočne jadranske obale

TOPONIMIJA DUBRAVE

Studentica:

Božena Juginović

Mentorica:

dr. sc. Katarina Lozić Knezović, izv. prof.

Split, 2022. godine

Sadržaj

1. UVOD	1
2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA	1
3. METODOLOGIJA RADA	2
4. DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA DUBRAVE (I POLJICA) KORISNA U TOPONOMASTIČKIM ISTRAŽIVANJIMA	3
5. POVIJESNI PREGLED I GEOGRAFSKI POLOŽAJ DUBRAVE	6
6. GOVOR DUBRAVE	10
7. POPIS I ETIMOLOGIJE TOPONIMA DUBRAVE	14
8. ZAKLJUČAK	40
9. LITERATURA	41
SAŽETAK	44
RIASSUNTO	45

1. UVOD

Toponimija Dubrave donosi pregled imena dubrovskih polja, njiva i šuma te mosorskih vrleti, glavica i lazina. Dubrava je selo smješteno u središnjem dijelu planine Mosora. Na sjeveru graniči s Donjim Docem, na istoku s Gatima, na jugu s Tugarama, a na zapadu s naseljem Gornje Sitno. Mještani ovih sela prije tridesetak pa i više godina, svakodnevno su prelazili granice, razmjenjivali robu, vodili stoku na ispašu i pazili da ne bi odlutali na tuđe posjede. Znali su imenovati svaki kutak svog i dio susjednog sela. Toponimi su bili sastavni dio njihovih života. Danas je u selu sve manje stoke, život je orijentiran prema gradu, a šumski putovi su zarasli. Mlađe generacije te putove i ne poznaju niti njima prolaze, pa nemaju potrebe za njihovim imenovanjem. Vokabular je mlađih generacija mještana veoma skroman toponimima za razliku od njihovih predaka. Toponimi koje oni upotrebljavaju u svom govoru odnose se na najposjećenije lokalitete, od kojih neki prije nisu ni postojali ili bili imenovani, stoga su skovani neki novi toponimi. U svakom slučaju, veoma velik broj toponima, koje tek pojedini mještani mogu lokalizirati u milimetar, sve je manje u upotrebi.

2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Cilj je ovog istraživanja popisati i opisati toponimiju sela Dubrave, te odrediti motivaciju i etimologiju. Ovim radom želi se potaknuti na razmišljanje o nematerijalnoj baštini i načinu života prijašnjih generacija. Ovo istraživanje može se postaviti kao polazna točka za daljnja istraživanja ovog geografskog područja, ali i kao vrijedna dopuna na generalna dosadašnja toponimijska istraživanja. Cilj je ujedno i potaknuti mlađe generacije da više cijene povijesnu vrijednost sačuvanu u toponimima. Želi se skrenuti pozornost na sam način nadijevanja imena poljima, njivama i šumama te na korisnost samih toponima. Naposljetku, cilj je i čitatelje ovog rada upoznati s prvotnom motivacijom, tj. toponimijom prirodno živopisne Dubrave te ih posredstvom toponima približiti razmišljanjima njihovih predaka.

Kako toponimi zrcale tradicijski leksik, u istraživanju očekujemo toponime koji su nastali od leksema stranoga podrijetla, uglavnom turskoga i romanskoga.

3. METODOLOGIJA RADA

Najveći broj toponima prikupljen je terenskim istraživanjem, a prikupljeno je 250 toponima. Među kazivačima ističemo Ljubomira Juginovića, Srećka Komića te Ivicu Čotića koji je istraživanju doprinio vlastitim popisom toponima sastavljenim uz pomoć nekolicine mještana Dubrave. Ispitanici su pomogli i u lociranju svih opisanih predjela.

Toponimi su popisani tako da se svakome obilježio naglasak, zatim su opisani određivanjem položaja lokaliteta, s obzirom i na strane svijeta, ali i na druge susjedne lokalitete. Uz opis pojedinih toponima donesena je i paretimologija, tj. narodna etimologija koja u nekim slučajevima biva ispravna, a u nekima pogrešna. Etimologija toponima određena je uz pomoć sljedećih djela:

Deanović, Mirko; Jernej, Josip. 2012. *Talijansko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.

Gluhak, Alemko. 1993. *Hrvatski etimološki rječnik*. Zagreb: August Cesarec.

HER... 2002–2004. *Hrvatski enciklopedijski rječnik 1–12* (Ranko Matasović, Ljiljana Jojić ur.). Zagreb: EPH, Novi Liber.

Skok, Petar. 1971–1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. I–IV*. Zagreb: JAZU.

Vinja, Vojmir. 1998, 2002, 2004. *Jadranske etimologije. Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku. I. A–H, II. I–Pa, III. Pe–Ž*. Zagreb: HAZU, Školska knjiga.

Motivacija svakog toponima određena je prema njegovoj deskripciji i (para)etimologiji.

Prije središnjeg istraživačkog dijela, nudi se poglavlje o dosadašnjim, uglavnom povijesnim, istraživanjima Dubrave, odnosno Poljica, s djelima koja su bila od velike pomoći u ovom toponomastičkom istraživanju. Nudi se i kratak povijesni pregled Dubrave u kojem su istaknute glavne značajke njezina postojanja te informacije važne za toponimijsko istraživanje.

Kratko poglavlje o govoru Dubrave, s primjerima apelativa i popisanih toponima ogled je suvremenoga govora. Najopsežniji dio rada odnosi se na popis toponima i njihove etimologije.

4. DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA DUBRAVE (I POLJICA) KORISNA U TOPONOMASTIČKIM ISTRAŽIVANJIMA

O Dubravi se ne može mnogo iščitati iz dosadašnjih istraživanja. Ipak su mnogi istraživači i zaljubljenici u povijest pisali o bivšoj Poljičkoj republici. Isticali su ponašanje i narav stanovnika, njihovu snalažljivost, poštivanje zakona te skladan život, prirodne ljepote sela, materijalne i nematerijalne znamenitosti, poučne priče itd. U tim istraživačkim i povijesnim radovima mnogo je materijala i za toponomastička istraživanja. Nekoliko je autora koji su zaslužni za dobre temelje ovog istraživanja.

Tulio Erber talijanski je povjesničar iz Verone koji se zanimao za povijest Dalmacije 18. i 19. stoljeća¹. Radio je kao profesor u gimnaziji u Zadru, a napisao je prvi samostalni pregled poljičke povijesti koji je objavljen 1886. godine na talijanskom jeziku pod naslovom *La contea di Poglizza*². Prijevod na hrvatski objavio je Jurica Matijević 2010. godine pod naslovom *Poljička knežija* u izdanju Društva Poljičana Sveti Jure.

Franjo Ivanišević, rođeni Jeseničanin, bio je etnograf i svećenik. Pokrenuo je nekoliko listova (*Pučki list, Zadrugar, Pučke novine, Pučka prosvjeta*) u kojima je pisao o gospodarstvu, društvu, politici i prosvjeti svoga kraja. Monografijom *Poljica: narodni život i običaji* (1906., pretisak 1987.) uvelike je pridonio etnografskim izvorima o tradiciji i načinu života u Poljicima na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. To je jedno veliko djelo kojim je Ivanišević mnogo doprinio očuvanju onomastičke građe. Djelo je raspoređeno u nekoliko kategorija, a ona najvažnija za ovo istraživanje je poglavlje *Priroda* koje donosi popis toponima, a navodimo ih niže.

Imena glavica u Dubravi su sljedeća: *Ljubirina, Ljuti kamen, Vr' Puleševe, Lukaje, Vr' Križa, Orlina, Gorica, Makirina, Ljubiš, Gradina, Debele ploče* (Ivanišević, 1987: 8).

Imena bunara su sljedeća: *Nemira, Vrilo, Mačja voda, Lokanjak, Tusta stina, Bađina-Puleševa, Lükaje, Dibić, Vališće* (Ivanišević, 1987: 15).

Od potoka Ivanišević (1987: 15) broji samo potok *Smoovo*.

Imena jama su sljedeća: *Biskupova skrinja, Lošića, Pasja jama, Jezera u Kuti i Za jasenkon (ne vidi in se dna)* (Ivanišević, 1987: 16).

Od pećina i špilja u Dubravi broji samo pećinu *Svetinja Junjčićeva* (Ivanišević, 1987: 17).

¹ Preuzeto s: <https://proleksis.lzmk.hr/57788/>

² Preuzeto s: <http://poljica.hr/o-poljicima/poljica-kroz-vrijeme-povijesni-vremeplov/>

Imena šuma su sljedeća: *Boca doca, Opuće, Koljevrat* (*vuk zakla' ovce, kolje vrat*), *Vr' Ostrog, Ćučala* (*ravna ploča, valja ćučnuti za proći*), *Ovčija staza, Veliki Poratak, Crljeni klanac, Kumovo kolince* (*kum kumu pribija kolina i zakopa' ga, vidu se i danas obzide greba*), *Vr' Lokanjka, Purtuša, Mačja voda, Duboki dolac, Jakova doci, Smoovo* (Ivanišević, 1987: 18).

Imena obradivih površina su sljedeća: *Kozjik, Bunje, Križic, Sinokoše, Kočuš, Starine, Lužnik, Oko Vališća, Vinišće, Goričica, Blata* (Ivanišević, 1987: 19).

Dubrovska prezimena, korisna pri analiziranju toponima, a koja nabroja Ivanišević (1987: 311) jesu: *Bašić, Bešlić, Čotić, Juginović, Komić, Radičić, Sinovčić, Uzinić*.

Andre Jutronić bio je geograf i bavio se etnografijom, geografijom i kulturom otoka Brača, odakle je podrijetlom. Uz to pisao je i o povijesti Poljica i to u radu *Naselja i kretanje stanovništva u Poljicima* (1963.) u kojem spominje neke lokalitete, ali i imena i prezimena Poljičana.

Stipe Kaštelan bio je župnik Gata, a rođen je u Zakućcu iznad Omiša. Mnogo je istraživao prošlost Poljica o kojoj je napisao nekoliko djela, i književnih i znanstvenih. Njegova knjiga *Povijesni ulomci iz bivše slobodne općine – Republike Poljica* iz 1940. godine daje prikaz svih dotadašnjih radova o Poljicima koje nadopunjuje novim jasnijim i potpunijim informacijama i objašnjenjima. Dakle, piše o granicama i putovima, o odnosu Poljičana sa Splićanima te odnosu Poljičana među sobom, o važnim pravnim i drugim dokumentima te zakonima, o važnim ličnostima i borcima, ali i o izbjeglicama. Drugoj vrsti njegovih djela pripada pučka drama *Poljička trilogija*³ (*Počelo Poljica, Prodana djevojka i Rasulo Poljica*) koja je objavljena u godišnjaku *Poljica* u trima izdanjima od 1978. do 1980. godine.

Mate Kuvačić-Ižepa, rodom iz Gata, sastavio je kratak pregled Poljica; od prirode i lokaliteta do ponašanja ljudi te priča, legendi i anegdota. Sve je sažeo u jednu knjižicu pod naslovom *Poljica – putovanje kroz povijest i krajolik*, a koja je objavljena 2002. godine.

Ante Laušić bio je hrvatski povjesničar rodom iz Kreševa kraj Šestanovca. Rad kojim je najviše doprinio istraživanju Poljica je njegova doktorska disertacija pod naslovom *Postanak i razvitak Poljičke kneževine: do kraja XV. stoljeća*, objavljena 1991. u Splitu. U poglavlju *Stari hrvatski spomenici* piše i o Dubravi i lokalizira stara groblja te gomile i gradine.

³ Preuzeto s: <http://enciklopedija.lzmk.hr/clanak.aspx?id=61374> (30/6/2022)

Juraj Marušić⁴ bio je profesor u sjemenišnoj gimnaziji te župnik u Omišu, a rodom je iz Podgrađa. Mnogo je njegovih radova objavljivano u godišnjaku *Poljica* te *Poljičkom zborniku*. Riječ je o kraćim istraživanjima i analizama određenih tema kroz koje se provlače i toponimi.

Frane Mihanović bio je Poljičanin iz Donjeg Sitnog, urednik godišnjaka *Poljica*, voditelj Povijesnog poljičkog muzeja, župnik Gata, Dubrave, Gornjeg Sitnog, Svinišća i Srijana⁵ (*Poljica*, 1985: 177). Bio je autor mnogih članaka u godišnjaku *Poljica*, od kojih je najznačajniji za ovo istraživanje onaj pod naslovom *Poljičke crkve i kapelice* (1995.) u kojem uz toponime prilaže i fotografije lokaliteta.

Alfons Pavich Poljičanin je koji je iselio iz rodnog kraja, ali ga je u više navrata posjećivao i materijalno pomagao. Stoga se most između Podgrađa i Blata na Cetini naziva *Pavića most*. Jedan je od najpoznatijih poljičkih povjesničara, a ističe se svojim temeljito sastavljenim djelima, budući da je sve putove i glavice koje spominje u djelu *Mosor* (1907.) sam obišao i fotografirao.

Miroslav Pera odvjetnik je iz Splita koji se zanimao za *Poljički statut* o kojem je i napisao knjigu (1988.). U knjizi pod istim naslovom objašnjava vrijednost same postojanosti Statuta, ali i vrijednost i mudrost koje Statut nosi u sebi. Kako bi to što bolje dokazao, tome prethodi povijesni pregled Poljica u kojem se poziva na druge istraživače i povjesničare.

Ivan Pivčević bio je vjeroučitelj i povjesničar iz Gata. Zanimao se za povijest Poljica te bogoslužje na glagoljici. Napisao je knjigu *Povijest Poljica* (1921.), ali i mnoge druge radove koji su objavljivani u raznim listovima. U svojim radovima zabilježio je velik broj toponima.

Katarina Lozić Knezović i Marija Radostić u radu *Toponimija naselja Gata* (2016.) prikupile su i analizirale 118 toponima naselja Gata koje s Dubravom graniči na istoku. Stoga se određen broj gackih toponima preklapa s dubrovskim.

Navedena proučena literatura sa zabilježenom toponomastičkom građom bila je izvrsno polazište ovom istraživanju.

⁴ Preuzeto s: <https://ika.hkm.hr/novosti/umro-don-juraj-marusic/> (30/6/2022)

⁵ Preuzeto s: <https://katun-dubrava.weebly.com/dubrovscarontine/don-frane-mihanovi-11listopada-1922-31listopada-2013> (30/6/2022)

5. POVIJESNI PREGLED I GEOGRAFSKI POLOŽAJ DUBRAVE

Dubrava je malo selo smješteno na južnim padinama Mosora. Nalazi se istočno od Splita i sjeverno od Omiša. Danas tu živi nešto manje od 300 stanovnika, a pripada općini Omiš. Pripadala je bivšoj Poljičkoj knežiji, još poznatoj i kao općini, župi, republici, provinciji (Pera, 1988: 117; Laušić, 1991: 13). O povijesti Poljica govore mnogi strani i domaći autori, među kojima su i već spomenuti Ivan Pivčević, Alfons pl. Pavich, Stipe Kaštelan, Andre Jutronić, Ante Laušić, Mate Kuvačić-Ižepa, Tulio Erber i mnogi drugi. Svi se oni slažu s legendom o osnutku Poljica, odnosno o dolasku trojice braće Krešimira, Tješimira i Elema na taj prostor. Ta je narodna predaja⁶ u skladu s povijesnim činjenicama, kako pojašnjava Pivčević (2008: 42-43), no ipak je nešto čini legendom, a to je vjerovanje da su trojica braće bili sinovi hrvatskog kralja Miroslava. Nepobitna je činjenica da su trojica braće bili hrvatski plemići, da su osnovali novu hrvatsku župu te da su ubijenom kralju Miroslavu mogli biti neki dalji rođaci, ali ne i sinovi (Pivčević, 2008: 42-43). Krajem 10. st. nastanili su se u današnjim selima Ostrvici i Zvečanjama, a njihovi su potomci zatim naselili okolna sela⁷.

Tješimirovići su uzeli zemlje od pada Gubavice do Graca, Krešimirovići, koji se kasnije prozvaše Kremeničanima, od Graca do rječice Žrnovnice, a Elemovići su pošli u podosoje mosorsko, i tako je nastala nova hrvatska župa, koja se od okrugljastih i škrapastih poljaca, kojih tuda ima sva sila, prozvala Poljica (Pivčević, 2008: 321).

Međutim, prije doseljavanja Hrvata, na tim su prostorima neko vrijeme živjeli Iliri, Grci te Rimljani (Laušić, 1991: 177). Nekoliko je ilirskih, odnosno delmatskih plemena živjelo u Gatima (Onastini), Tugarama (Narestini) i Srinjinama (Pituntini) (Kuvačić-Ižepa, 2002: 17). Pera (1988: 35) navodi da se dokaz njihova postojanja na tom prostoru očituje u kamenim granicama:

Kameni međaš koji je označavao granicu između Onastina i Narestina nađen je u Krugu-Jesenicama na vrhu brijega zvanog Greben. Kameni međaš koji je označavao granicu između Pituntina i Narestina, a koji potječe iz vremena oko 50. godine n. e. Nađen je u Dubravi na lokalitetu Krč, oko 1 km sjeverozapadno od crkve sv. Luke.

⁶ O osnutku kao legendi i povijesnoj činjenici nadalje raspravlja Ante Laušić u djelu *Postanak i razvitak Poljičke kneževine* (1991: 27-38).

⁷ „Tišemiru je za sijelo dano mjesto Zvečanje, jer je bio prvi od svog koljena, Krešimiru Dubrava, a Elem je utemeljio Gornji Dolac“ (Erber, 2010: 19).

O istoj granici govori i Laušić (1991: 183) te napominje da je u Krču u Dubravi pronađen natpis⁸ koji govori o spomenutoj granici i odnosu između Pitunina i Narestina te njihovom odnosu s Rimljanima, iz čega proizlazi zaključak da su Rimljani poštovali ilirske granice i tradicije, ali i intervenirali u njihove unutarnje sporove i razmirice. Laušić (1991: 178-179) govori i o grčkim ostacima i dokazima, pa ističe postojanje grčke kolonije Epetion u današnjem Stobreču, te prezime Cindro iz Podstrane, koje je grčkog podrijetla, ali nadasve toponime koji su nastali prema apelativima grčkog podrijetla, poput *korito*, *kruna*, *kaldrma*, *sidro* itd. Prisutnost romanskih elemenata i tragova zadržala se više u primorskom dijelu Poljica, dok se u unutrašnjosti uviđa tek kroz povezanost s ilirskim plemenima (Laušić, 1991: 178-179). Ostaci prijašnjih naroda očituju se u materijalnoj, ali i nematerijalnoj baštini, odnosno toponimima. Dokaz slavenstva u Poljicima upravo je kult sv. Klementa, koji su uvela braća Ćiril i Metod, o čemu piše Antonija Zaradija-Kiš (1995:197). U crkvi sv. Klementa u Gornjem Sitnom popovi glagoljaši prepisivali su *Poljički statut* na posebno pismo *poljičicu*, tj. *bosančicu*, hrvatski tip ćirilice (Pera, 1988: 218; Kuvačić-Ižepa, 2002: 47-48).

Da su se poljička sela 1015. godine ujedinila u zasebnu hrvatsku župu kazuje narodna predaja, a isto navodi i Pietro Franceschi u djelu *La Poglizza* (Pera, 1988: 155; Pivčević, 2008: 45). Prvi se put kao župa spominje za vrijeme kralja Petra Krešimira 1070. godine (Pivčević, 2008: 45). Razlog za ujedinjavanje poljičkih sela bio je zasigurno jedan od načina obrane od vanjskih prodiranja i nepravednog oduzimanja zemljišta (Pera, 1988: 39, 177). Poljičani su se često dovodili u razmirice sa Splitsanima koji su svojatali pojedine poljičke ledine. Osim feudalnih razmirica, smatra se da je jedan od razloga za neprestane sukobe mogla biti i etnička razlika dvaju naroda i kultura – romanske iz Splita te hrvatske iz Poljica (Kuvačić, 2011: 9). Do kobne situacije došlo je upravo u Dubravi, 4. kolovoza 1180. godine, kada je kamenovan splitski nadbiskup sv. Arnir, u čiju se čast podigla crkvice.⁹ Poljičani su tada, a i u drugim prilikama u potrebi da se obrane od Splitsana, tražili pomoć od moćnih gusara Kačića koji su vladali područjem između Cetine i Neretve (Pivčević, 2008: 56). Upravo su na taj način, čineći uslugu Poljičanima, dobili od njih zauzvrat određene posjede u Gatima, gdje se u 12. st. jedna obitelj Kačića nastanila, povećala i ojačala (Pivčević, 2008: 58).

⁸ Laušić (1991: 183) navodi da je don Frane Bulić ovaj natpis objavio u „Buletinu XIII“ na 145. str.

⁹ Rasprava je nastala zbog falsificirane isprave u kojoj kralj Koloman daruje splitskoj nadbiskupiji određene posjede u pojedinim poljičkim selima. Tada je ondašnji nadbiskup Arnir, uvjeren u istinitost listine, pošao u Dubravu da riješi spor, a Poljičani su uz pomoć plemena Kačića nastojali obraniti svoj posjed te su kamenovali nadbiskupa, nakon čega su mu na tom mjestu podigli crkvicu (Pivčević, 2008). Crkvice je sagrađena oko kamena na kojem je ostao otisak Arnirovih koljena i koji se prirodno rosio. Ta je voda proglašena čudotvornom, a Arnira se počelo štovati kao sveca. Dubrava je jedino mjesto gdje se nalazi crkvice posvećena sv. Arniru.

Do sredine 14. stoljeća u Poljicima je glavna feudalna razdioba bila između pučana i plemića. Njihov odnos zabilježen je u prvom izdanju *Poljičkog statuta*, za koje Pera (1988: 43) navodi da se predalo na odobrenje još 1322. godine, ali ih tada kralj Karlo Robert nije prihvatio. Nakon toga, oko 1358. godine, po naredbi ugarsko-hrvatskog kralja Ljudevita Velikog, u Poljica su doselila dvojica ugarskih plemića – Juraj Rajčić i Juraj Dražojević (Kaštelan, 1940: 30-31; Pera, 1988: 160; Pivčević, 2008: 40). Da bi se razlikovalo staro plemstvo od pridošloga, stari su se prozvali Didići¹⁰, Mirosłavići ili Bosanci, a novopridošlice, iz „prekovelebitske Hrvatske“, nazvale su se Vlastela, Vlastelići ili Ugričići (Pivčević, 2008: 40). Najviše Didića živjelo je u Gornjim i Srednjim Poljicima, dok su Ugričići¹¹ živjeli u Donjim Poljicima te Tugarama i Srinjinama. Prvi su imali zajedničku „didovinu“, dok su drugi na nju imali pravo jedino ako bi im bila poklonjena (Kaštelan, 1940: 49; Pera, 1988: 160; Laušić, 1991: 141).

Za ove obitelji, može se dodati da je bilo pod konac 18. stoljeća u Poljicima 5 ugarskih plemićkih obitelji (vlastela), a to su bile: Pavići, Gerončići, Barići, Novakovići i Sinovčići, bosanskog plemstva (didići) bilo je na stotine; najznamenitiji među njima bijahu: Stazići, Simunići, Ivaniševići i Gjurići (Pavich, 2006: 58).

Uz plemiće Didiće i Vlasteliće u Poljičkoj župi-općini živjeli su još pučani, kmetovi ili kmetići, vlasi¹² ili vlašići te sužnji¹³ ili robovi (Kaštelan, 1940: 49; Pera, 1988: 29; Pivčević, 2008: 343). Pučani su u svemu bili jednaki plemićima osim što nisu bili članovi poljičkog stola (Kaštelan, 1940: 47). Ono što je značajno za ono doba jest jednakost i ravnopravnost muškaraca i žena u gotovo svim područjima života (Pera, 1988: 145-146, 137). Svatko se držao svojih prava te zakona koji su bili sastavljeni u već spomenutom *Poljičkom statutu* (Pivčević, 2008: 346).

U to je vrijeme Hrvatska država bila organizirana u 11 županija. Tumači se da su Poljica pripadala Primorskoj¹⁴ županiji, iako su neki povjesničari smatrali da je postojala već onda kao samostalna županija (Laušić, 1991: 41-49). Poljička župa, odnosno knežija, uredila se „po kalupu hrvatskog kraljevstva“ što znači da je župan dobio ulogu kralja te se počeo nazivati knezom (kasnije velikim knezom). Podžupani su se prozvali sucima, a župani malim knezovima

¹⁰ *Didić* znači 'baštinik ili nasljednik imanja svog oca ili djeda' (Pivčević, 2008: 343). O drugim mogućim značenjima govori Pera (1988: 148-149) u *Poljičkom statutu*.

¹¹ Kaštelan (1940: 50) kaže da je najviše vlastele bilo u Dubravi, Tugarima i Jesenicama, te da se u Gornja Poljica, točnije Srijane, preselila jedino obitelj Pavić.

¹² Vlasi su bili slavenizirani potomci Ilira (Pera, 1988: 133).

¹³ Kaštelan (1940: 49) navodi da su još prije sastavljanja statuta „sužnji“ iz robova prešli u kmetove.

¹⁴ Središte Primorske županije bilo je u Klisu pa je nazivana i Kliškom županijom (Laušić, 1991: 42).

ili katunarima (Kaštelan, 1940: 52; Pivčević, 2008: 344). Starješine sela ili katuna birali su katunare, a oni su dalje birali kneza i suce koji su sačinjavali *poljički Stol* (kasnije zvan i *banka*¹⁵), te je svaki od njih na službi bio godinu dana (Pivčević, 2008: 344). Biranje poljičkog stola održavalo se 23. travnja, na blagdan sv. Jurja¹⁶, kada se u Gatima, na mjestu zvanom Gradac, okupljao takozvani *Zbor*: knezovi dvanaest katuna, plemići i pučani. U tom su sastavu plemići glasovali, a pučani samo svjedočili (Marušić, 1990: 25; Erber, 2010: 21). Za kneza se u početku mogao birati samo Didić, a kasnije, za turskih prodora, to se dopustilo i Ugričićima¹⁷ (Pivčević, 2008: 345).

Poljica su se kao samostalna uprava održavala i pod vrhovništvom drugih. Tako su se 1444. godine dobrovoljno predala Veneciji koja im je priznala njihovu unutarnju samoupravu i povlastice koje su dotada uživali „s time da za svojega kneza moraju birati jednog splitskog plemića, a u slučaju potrebe ratovati uz Veneciju“ (Pera, 1988: 60; Laušić, 1991: 107). Upravo je to dobrovoljno podvrgavanje Veneciji Poljičane određeno vrijeme spasilo od Turaka koji su s Venecijom sklopili mir 1479. godine (Pera, 1988: 64). Blagostanje je potrajalo do 1500. godine kad su Turci prodrli u Poljica (Pera, 1988: 65). Smanjila se pomoć Mlečana pa su Poljičani sami krenuli u pregovore s Turcima kojima su se, kako navodi Laušić (1991: 110), svojevrijeme predali. Iz jedne isprave iz 1514. godine vidi se da su Poljica „postala sultanov posjed (*has*) a da je poljička samouprava očuvana uz dužnost godišnjeg plaćanja paušalnog danka (*filurije*)“ (Pera, 1988: 70-71).

Time je gotovo sedamdesetogodišnje vrhovništvo mletačkoga krilatog lava nad Poljicima zamijenio turski polumjesec, pod kojim su također Poljičani sačuvali status samosvojne i upravne geopolitičke zajednice, uz plaćanje godišnjeg harača novome gospodaru. (Laušić, 1991: 110).

Za vrijeme turskih prodora promijenio se sastav poljičkog stola. Sačinjavali su ga knez, vojvoda (čija je uloga bila da predvodi vojsku ukoliko dođe do potrebe za tim, i on je morao biti Didić) te četiri prokaratura, od kojih dva Didića i dva Ugričića (Pivčević, 2008: 346). Kasnije, za vrijeme kandijskog rata između Venecije i Turske, 1647. godine Poljica su s Venecijom sklopila ugovor kojim su se obvezala ratovati na strani Venecije, a uz to su im se

¹⁵ Kaštelan (1940: 52) navodi *Banak*.

¹⁶ Sveti je Juraj postao zaštitnikom Poljica upravo u vremenu borbe s Turcima kada se njegova ikona (probadanje zmaja) počela stavljati na pečate, a ista slika vijorila je onda i na zastavi, odnosno barjaku (Pera, 1988: 208-209; Pavich, 2006: 48). Prije tog razdoblja, poljički pečat imao je znak mladog mjeseca i zvijezde Danice (Pera, 1988: 208).

¹⁷ Pivčević (2008: 80) navodi da su Ugričići stekli velik ugled u 16. st., misleći pritom na promjenu dotadašnjeg ustava, odnosno, promjenu njihova prava na kneževsku vlast.

vratile stare povlastice i primali su godišnju novčanu pomoć (Pera, 1988: 79). Opet, 1669. godine, Venecija je sklopila mir s Turcima i predala im Kandiju (Kretu), a ugovorom iz 1771. godine i Poljica (Pera, 1988: 85). Poljica su idućih desetak godina nastavila živjeti u turskom podaništvu dok Mleci nisu Turcima najavili novi rat 1684. godine (Pera, 1988: 86). Od tada su Poljičani sudjelovali u više borbi protiv Turaka, ali su se Poljica tek karlovačkim mirom iz 1699. godine „konačno oslobodila turskog vrhovništva“ (Pera, 1988: 87-88). U razdoblju od 1797. do 1805. godine Poljica su bila pod Austrijskim vrhovništvom koje joj je, premišljajući se, ipak ostavilo povlastice (Pera, 1988: 92-103).

Međutim, autonomnost Poljičke Knežije održala se do 1807. godine, kad je njezinu slobodu ipak narušila francuska vojska (Laušić, 1991: 13). Pera (1988: 106) navodi da su Francuzi opljačkali i spalili gotovo sva Poljica, tj. da su Sitno, Dubrava i tri zamosorska sela ostala pošteđena. Poljica, koja su 1781. godine samostalno odredila prirodne granice među selima, nakon 1807. godine raspodijelila su se pod općinu triju većih gradova (Pavich, 2006: 47; Erber, 2010: 18). „Dvanaest katuna¹⁸ bijaše ovako razređeno: Donji Dolac, Gornji Dolac (sa Trnbusima, Srijanima i Putišićima), Kostanje, Zvečanje, Čičla, Gata (i Naklice), Dubrava, Sitno, Srinjine, Duće (i Truše), Jesenice i Podstrana¹⁹“ (Pavich, 2006: 47-48). Sinju su pripala sela Gornjih Poljica, to su „Srijane, Gornji Dolac, Donji Dolac“, Splitu su pripala sela „Jesenice, Podstrana, Srinjine i Sitno“, a Omišu „Čišla, Dubrava, Duće, Gata, Kostanje, Podgrađe, Tugare, Zakućac, Zvečanje“ (Erber, 2010: 18).

6. GOVOR DUBRAVE

Govor Dubrave u literaturi još nije opisan. Kao i u govoru obližnjih Gata²⁰ i u Dubravi je prisutno miješanja dijalekata.

Područje Dubrave pripada zapadnom – novoštokavskom ikavskom dijalektu²¹. Tako ga u novijoj literaturi svrstava J. Lisac. Brozović navodi kako ovo područje pripada južnočakavskom ili ikavskočakavskom dijalektu²², dok Mihanović (1971: 151) smatra da cjelokupni poljički govor pripada štokavskom dijalektu s ponekim osobinama čakavskoga

¹⁸ „Svako je selo (katun) za svoje mjesne poslove predstavljalo zasebnu upravno-teritorijalnu jedinicu koja je imala svoj gospodarski temelj (pašnjake, gajeve i dr.) i svoje vlastite mjesne organe vlasti“ (Laušić, 1991: 171).

¹⁹ Podstrana i Jesenice pripale su Poljicima tek 1444. godine zahvaljujući nagodbi sa Splićanima kojom su željeli ostvariti prirodnu vanjsku granicu (Laušić, 1991: 46; Pavich, 2006: 47).

²⁰ v. Lozić Knezović i Radostić, 2016: 84-86.

²¹ v. Lisac, 2003: 162-163.

²² v. Brozović, 1998: 228.

govora. Frano Ivanišević u knjizi *Poljica narodni život i običaji* navodi kako „Donja Poljica govore *ča*, sridnja *šta* (a samo mali kraj *ča*), gornja primišano *šta* sa *što*, ali u većen dilu kažu *što*“ (Ivanišević, 2006: 57).

U Dubravi se u govoru starijih generacija dosljedno čuva autohtoni govor, dok se kod mlađih postupno gubi.

U govoru je Dubrave u upotrebi upitno-odnosna zamjenica *šta*, a samoglasnički sustav čini pet dugih i pet kratkih samoglasnika: /ī/, /ē/, /ā/, /ō/, /ū/; /ĩ/, /ě/, /ǎ/, /ǒ/, /ů/.

Slogotvorno *r* izgovara se bez popratnog vokala što vidimo u apelativima *br̕gulja*, *b̕njica*, *b̕stina*, *d̕rvar*, *d̕rvo*, *ž̕rvanj* i u toponimima kao npr. *B̕rdo*, *G̕rbice*, *K̕rč*, *St̕rmica*, *Sv̕ršene*.

Ishodišni fonem **ʃ* dao je *u* kao npr. *m̕čat*, *b̕uva*, a jednako se odrazio i stražnji nazal **q* kao npr. *l̕uka*, *r̕uku*. Potvrđeni su i primjeri nazalizacije samoglasnika *e* na kraju riječi kao npr. *d̕okl̕e od̕ovl̕e*. I upitna se čestica *a* ('molim') izgovara nazalizirano [q] kao *q̕*.²³

Refleks *jata* je u govoru Dubrave ikavski i u leksiku (npr. *òbid*, *v̕ira*) i u toponimiji (npr. *B̕ila pl̕oča*, *Bilaje*, *Br̕ig*, *Pišč̕ena rud̕ina*, *Sr̕idnj̕i bun̕ar*). Osim toga, nalazimo i poneke ekavizme kao npr. *s̕est* i *s̕edi*.

Prednji nazal **ɛ* u većini primjera je prešao u *e* kao npr. *m̕eso*, *pl̕ésat*, *tr̕ést*, dok se u rijetkima ostvaruje kao *a* kao primjerice u imenici *j̕áčmen̕k* ('ječmenac'). Poluglasovi su dali samoglasnik *a* kao kod *l̕áž*, *l̕agati* uz rijetke primjere jake vokalnosti u govoru starijeg stanovništva kao primjerice kod *vaz̕ést*.

Zabilježeni su prijevajni likovi sa samoglasnikom *e* (prijelaz slijeda *ra > re*) u imenica *gr̕eb*, *kr̕est*, *r̕ebac*, *r̕ést*.

Primjetno je zatvaranje samoglasnika *o* u *u* kao npr. *ùndā* ('onda'), što čuvaju i mlađe generacije.

U govoru Dubrave fonem *h* često je reduciran, kao npr. *on̕aki* ('onakvih'), *r̕ána* ('hrana'), dok se apelativi kao što su *r̕ást* ('hrast') danas kod nekih govornika, pod utjecajem standarda, izgovaraju bez redukcije. Redukcija fonema *h* je vidljiva i u toponimiji, kao u primjeru *R̕ást* (< *hrast*). U nekim je primjerima *h* zamijenjen suglasnikom *j* kao primjerice *gr̕j̕* ('grijež'), *pr̕omaja* ('promaha'). Toponim u kojemu je vidljiva ova pojava je *K̕ûtski vr̕ja*. Prisutna je zamjena *h* i

²³ v. Lozić Knezović i Radostić, 2016.

suglasnikom *v* kao npr. kod *krùv* ('kruh'), *pròpuv* ('propuh'), *puvàljica* ('cijev kojom se pušuci potpiruje vatra' < *puhati*), *ùvaloža* ('uholaža'), *ùvo* ('uho').

Fonem *f* ostvaruje se kao *v* u osobnim imenima *Vilip* ('Filip') i *Vràne* ('Frane') te u primjerima kao *ùvatit* ('uhvatiti'), *vàtat* ('hvatati'). Pretežno je prisutan u posuđenicama kao što je primjerice *fàbrika* ('tvornica'), *fazòl* ('grah'), *rèfùl* ('nalet, udar'), a čuva se i u nekim riječima u kojima je dobiven od stare skupine *pv* ili skupine *hv* kao npr. *fàla* ('hvala').

Dočetno *-m* zamijenjeno je sa *-n* kao kod primjera, *glèdān*, *mòtikon*, *nògān*, *òrēn*, *plùgon*, *slùšān*, *stòjīn*.

Prisutan je i navezak *-n* u primjerima kao *sādān*, *ùndān*, *pòslīn*.

Dočetno **-l* se vokalizira pa kontrahira (*-ao* > *-ā*) kod glagolskog pridjeva radnog muškoga roda jednine, kao npr. *kòpā*, *pòmuzā*, *pòtrā*, *prā*, *prìtrā*, *púva*. Potvrđena je i epenteza gdje se *j* umeće između glagolske osnove i nastavka kako bi se uklonio zijev kao npr. *nàija*, *odmòrija*, *òplija*, *pokòsija*, *pòmeja*, *posádija*, *ùmija*. Također zbog uklanjanja zijeva, umeće se i epentetsko *v* kao npr. *po tlèvu* ('po tlu'). Javlja se i protetsko *j* kao kod *jàgla* ('igla'), *jìst* ('jesti'), *jòpēt* ('opet'). Do kontrakcije ne dolazi npr. u imenica *kòtāl*, *vřtāl*. Toponim *Dùboka pròdò* primjer je kontrakcije dočetnoga **-l*.

Kod pojedinih imperativnih oblika glagola u govoru dolazi do skraćenih oblika riječi kao npr. kod *bìž*, *bìžmo*, *bìšte*²⁴ ili *třč*, *třčmo*, *třčte*. U govoru dolazi do skraćivanja i kod upitnih ili imperativnih oblika *kāš/kāćeš* ('kada ćeš'), *kùš/kùćeš* ('kuda ćeš'), *àmo* ('hajdemo')²⁵. Potvrđena je apokopa kod glagolskog priloga sadašnjeg kao npr. *glèdajūc*, *kùpēc*, *sìdēc*, *pìlajūc*, *pìšuc* te u infinitivu kao npr., *plátit*, *plèst*, *pròstirat*, *rìzat*, *sùzbit*, *vrátit*.

Refleks praslavenskog skupa **dj* je ponekad *j*, kao npr. *mèja*, ali u većini slučajeva je potvrđen fonem *đ*, primjerice *gřđi*, *lùđi*, *slàđi*, *vòđēn*. Praslavensko **tj* dalo je *ć*, kao kod *kùća*, *sàće*, *sřća*, *vřća*.

Kao refleks skupina **stj* i **skj* većinom kod starijih govornika bilježimo skupinu **šć*, kao npr. *dvòrišće*, *napršćit* ('napupiti (šuma); kad se pup počne otvarati'), *rvaščina* ('slabo vino od lošeg grožđa'), *všćica*. U toponimima su potvrđeni oblici sa **št* kao npr. *Blitvište*, ali i sa

²⁴ Vidi i Mihanović, 1971: 157.

²⁵ Usp. Mihanović, 1971: 158.

*šč kao npr. *Plândišće*. U prezentskoj osnovi glagola *mòć* (< **mogti*) prisutan je rotacizam kao kod *mòre* ('može').

Potvrđena je redukcija suglasnika *p* u inicijalnom položaju, u netipičnim suglasničkim skupinama, kao npr. *čèla*, *tīca*. Suglasničke skupine *tsk* i *dsk* prelaze u *ck* u pridjevima kao npr. *gràckī* ('gradski'), *ljùckī* ('ludski').

U govoru, a tako i u toponimiji, prisutan je četveronaglasni sustav: kratkosilazni (˘), kratkouzlazni (˘˘), dugosilazni (˘˘˘) i dugouzlazni (˘˘˘˘).

Prisutan je prijelaz naglasaka na prijedlog pa se primjerice i u toponimiji može čuti *Nàtputica*, *Nàbōtici*, *Pòdbrīgon*, *Pòdogradica*. Mogu se čuti i iznimke kao npr. *Na stúpu*, *Na krèsu*, *Na bratišćini*, *Potplanina*. Zabilježeno je u literaturi, ali potvrđeno i u govoru, da se naglasak prenosi na prijedloge u primjerima kao *podá me*, *pridá se*²⁶, *podá se*, *pridá nju*, *úz ulicu*, *òba glāvu*, *kròza zīd*, *pozà kuću*, *pòd mejōn*.

U govoru Dubrave ostao je prisutan akut, iako sad već u opadanju. Pojedine obitelji koje ne napuštaju selo i dalje ga upotrebljavaju, a mlađe generacije, pod utjecajem standarda i gradskog govora, ne uobičajuju izgovarati akutom one riječi koje starija generacija i dalje izgovara. Čuje se u imenicama npr. na posljednjem slogu dvosložnih imenica poput *balūn*, *bocūn*, *bunār*, *duvān*, *kašūn*, *kosīr*, *kumpīr*, *mašklīn*, *mašūr*, *perūn*, *šešīr* i dr. ili trosložnih npr. *frižidēr*. Može se čuti u preposljednjem slogu pridjeva poput *domāće*. Prisutan je i na posljednjem slogu u glagolima poput *donīt*, *odnīt* te na preposljednjem slogu u glagolima poput *promīšaj*. Akut se najviše osjeti u spontanom govoru mještana, u njihovu domaćinstvu i prirodnom okruženju.

Upitna zamjenica *koji*, *koja*, *koje* glasi *čèsovī*, *čèsovā*, *čèsovō*, što su likovi formirani prema starom genitivu *česa* (zam. *č̣̂so/č̣̂eso*).

Muški je etnik *Dùbrovac*, ženski je *Dùbrōvka*, a ktetik glasi *dùbrovskī*.

²⁶ v. i Mihanović, 1971: 153.

7. POPIS I ETIMOLOGIJE TOPONIMA DUBRAVE

Dùbrava je naselje imena fitonimnoga podrijetla motivirano apelativom koji se odnosi na listopadnu šumu, odnosno *dubovu* (listopadno stablo iz roda *Quercus*) šumu koje u Dubravi i danas ima jako mnogo.

1. **Àntõnska jezèra** (< *jezero* 'prirodna ili umjetna udolina na kopnu u kojoj je voda stajaćica' < psl. *(j)ezero, *ozero) dvije su jame koje nalaze na lokalitetu *Pasika svetog Ante* u podnožju *Puleševe*. Jame su odvojene uskim grebenom.
2. **Arnírova stòpica** (< *stopica* < *stopa* 'trag, otisak tabana ili obuće' < psl. i csl. *stopa*) kameni je dio brda jugozapadno od crkve sv. Arnira. Ime je motivirano imenom sv. Arnira koji je na tom mjestu pokleknuo prije smrti.
3. **Arnírov dūb** (< *dub* < psl. i csl. **dǫbъ* 'hrast') toponim je motiviran stablom hrasta nedaleko od crkve sv. Arnira. Toponim je motiviran imenom sv. Arnira, tj. njegovom nesretnom smrću na tom području.
4. **Àrnirska gòmila** (< *gomila* 'hrpa kamenja, obredna uzvisina' < psl. **mogyla*) gomila je nedaleko od crkve sv. Arnira. Moguće je da je toponim nastao prema imenu crkvice koja je tu sagrađena.
5. **Bàca dôca** (< *baca* < *bas* < tal. *basso* < lat. *bassus* 'nizak, dubok'; < *doca* 'manja krška udolina' < psl. i csl. *dolъ*) dočići su u dnu uzvisine *Strmica* u *Mosoru*. Ime je motivirano odnosom prema drugim *docima*.
6. **Bàrišina mēja** (< *meja* 'granica između dvaju imanja' < psl. **medja*) predio je uz šumu kroz koji se prolazilo od kapelice Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije do župne crkve sv. Luke. Toponim je antroponimnog postanja motiviran imenom ili nadimkom *Bariša*.
7. **Bàšići** su zaseok u *Dubravi* između *Lošića* i *Stipanjića*. Riječ je o antropotoponimu prema lokalnom prezimenu *Bašić*. Lozić Knezović i Radostić (2016: 90) navode kako su za ruralnu sredinu karakteristična jednorječna imena zaseoka antroponimnoga postanja nastala transnimizacijom i pluralizacijom prezimena ili nadimaka.
8. **Běšlínka** je livada u nizini ispod dijela *Gorice* na kojem se nalazi crkva sv. Luke. Riječ je o antropotoponimu prema lokalnom prezimenu *Bešlić*.

9. **Bila plòča** (< *ploča* 'stijena' < dalm. < grč. *πλάζ*²⁷) dio je vrha *Ljubiš* na *Mosoru*, sjeverno od zaseoka *Sinovčići* u *Dubravi*. Toponim je motiviran izgledom kamenog dijela uzvisine.
10. **Bilaje** (< *bilaja* 'zemlja bilica, bijela zemlja, ilovača' < csl. *bělъ*) nizina je s livadama i pašnjacima, zapadno od gore *Goričica* s kojom graniči zimskim potokom. Stanovnici kažu da je to 'gladna zemlja', neplodna i bogata kamenjem. Toponim je motiviran izgledom zemlje.
11. **Biskupov pàlāc** (< *biskup* < lat. *episcopus*) ime je za kameno sklonište gdje se, prema predaji, sklonio biskup na putu do *Dubrave*. Drugi dio imena, *pàlāc* odnosi se na palaču (< lat. *palatium*). Toponim je rezultat mjesne predaje.
12. **Biskupova kàtriga** (< *biskup* < lat. *episcopus*; *katriga* < dalm., mlet. *carèga*) manji je predio imenovan prema kamenu koji ima oblik *katrige* ('sjedalice'), a nalazi se na uzvisini *Strmici*. Drugi je dio imena motiviran izgledom kamena.
13. **Biskupova škrinjica** se nalazi jugozapadno od stare župske kuće u *Dubravi*. Apelativ *škrinja* ostatak je iz dalmatskoga jezika (< lat. *scrīnium* > tal. *scrigno*).²⁸ *Biskupova* je *škrinjica* jama u kojoj se biskup sklonio od nevremena. Toponim je, kao i *Biskupov palac*, rezultat mjesne predaje.
14. **Biskupovača** (< *biskup* < lat. *episcopus*) zemljište je smješteno južno od kuća *Sinovčića*. Navodno je pripadalo biskupu Nikoli Ugrinoviću po kojem je dobilo ime.
15. **Blàto** (< *blato* 'meka smjesa raskvašene zemlje, glib, kal' < psl. **bolto*) veliko je seosko polje koje potok dijeli na sjeverni i južni dio. Na tom polju ima neobrađenih i obrađenih parcela. S istočne strane šuma *Goričica* račva ovo polje, a s ostalih strana okruženo je cestom. Ime je motivirano svojstvom tla.
16. **Blitvište** (< *blitva* 'vrtna jestiva biljka *Beta vulgaris*' < dalmat. < lat. *betula*) ime je za vrtle i pašnjake na predjelu zaseoka *Čotići* u *Dubravi*. Ime je motivirano nazivom za biljku.
17. **Brätiska dôca** (< *bratovština* 'vjersko udruženje')²⁹ dolina je na južnoj strani *Mosora* ispod vrha *Vilovitice*. Ime je motivirano vjerskim životom zajednice i odnosi se na posjede bratovštine.
18. **Břdo** (< *brdo* 'prirodno uzvišenje, veće od brijega, manje od planine' < psl. **břdo* 'tkalački češalj') vrh je između *Bilih ploča* i klanca *Prodo*.

²⁷ v. Marasović-Alujević i Lozić Knezović, 2011: 435.

²⁸ v. Skok 1973: 270.

²⁹ v. Lozić Knezović, 2019: 73.

19. **Br̕gulja (Vèlikā i Māla)** (< *brgulja* 'svetkovina, gozba' < *brijeći* 'voditi brigu o čemu')³⁰ uzvisina je na *Mosoru* iznad zaseoka *Lošići*. Skok (1971: 211) navodi da izvedenica *brigača* ima značenje 'zemlja od koje se godišnje daje nešto za vjerske svrhe'. Prema tome bi ime bilo motivirano vjerskim životom zajednice.
20. **Br̕g** (< *brijeg* 'manje brdo' < psl. **bergъ*) brdo je na ulazu u *Dubravu* s desne strane, u podnožju *Makirine*. Ime je zemljopisni termin u toponimiji.
21. **Brúsak** (< *brus* 'litica, hrid, točilo')³¹ mjesto je u podnožju *Mosora* gdje za vrijeme velikih kiša izvire voda, a nalazi se iznad stare kuće obitelji *Domikulić* na predjelu zaseoka *Lošići* u *Dubravi*. Ime je nastalo prema zemljopisnom terminu.
22. **Brùsnice** (< *brus* 'kamen za oštrenje sječiva noža, kose itd.'; 'brusilo', 'mjesto gdje se kopa brúsní kamen' < psl. **brusъ*) zaravan je na brdu s livadama. Na tom području nalazi se jedan od širih prolaza kuda su se vodile natovarene mazge i konji od *Dubrave* do Tugara. Nekada se tu iskopavao jako oštar kamen pogodan za oštrenje noževa i *kosíra*. Ime je motivirano vrstom kamena.
23. **Crkòvno** (< *crkva* < csl. **cerky*)³² ime je pašnjaka i vinograda poviše *Arnirske gomile* na predjelu zaseoka *Uzinići* u *Dubravi*. Toponim je motiviran vjerskim životom zajednice i upućuje na vlasništvo pašnjaka.
24. **Crljènice**³³ (< *crljenica* 'crvena zemlja' < psl. **črvenъ* i csl. *črvenъ*) polje je oko 500 metara istočno od zaseoka *Čotići* u *Dubravi*. Ime je motivirano bojom tla.
25. **Cr̕veni klánac** (< *crven* < psl. **črvenъ* i csl. *črvenъ*; < *klanac* 'uzak, dubok i dugoljast usjek strmih strana među brdima' < psl. **kolnъcъ*) uzvisina je, strmi klanac na *Mosoru*, kuda se prolazi za *Donji Dolac*.
26. **Čàtrnja za Jasénkom** (< *čatrnja* 'bunar s vodom'³⁴ < lat. *cisterna*) duboka je udubina nalik bunaru, u *Mosoru*. Služila je za napoj stoke, a nalazi se sjeverno od vrha *Jasenak*.
27. **Čèste plòče** (< *ploča* 'stijena' < dalm. < grč. *πλάξ*³⁵; < *čest* 'dio' < psl. i csl. *čestъ*) dio je *Makirine* na kojem je izrazito vidljivo nekoliko redova *póla* ('stijena'). Ime je motivirano sastavom terena.
28. **Čòtića ògrada** je polje zapadno od *Kantunina* u *Smovu*. Ime je nastalo prema lokalnom prezimenu *Čotić*.

³⁰ v. Skok 1971: 210.

³¹ v. Lozić Knezović i Radostić, 2016: 87.

³² v. Skok, 1971: 275.

³³ Stariji oblik *Carlelnica/Crlenic* zabilježen u knjizi *Pisani spomenici poljičkog sela Dubrave* (Čotić, 2022: 65).

³⁴ v. Marasović-Alujević i Lozić Knezović, 2014: 41; Vidović, 2009: 192.

³⁵ v. Marasović-Alujević i Lozić Knezović, 2011: 435.

29. **Ćútinka** (< *ćutiti* 'osjećati, čuti') jama je u kojoj su se skupljali divlji golubi. Nalazi se u *Mosoru* između *Lošića* i *Uzinića*, zapadno od *Stepena*. U njoj se čuje voda kako teče pa su golubovi tu vjerojatno dolazili piti vodu. Ime je motivirano zvukovima koji su se čuli.
30. **Däske** (< *daska* 'široki plosnati dugi komad drveta' < psl. i csl. *dьska*) dio je uzvisine koji je niži i sastoji se od više velikih kamenih ploča, a služio je kao prilaz Dubrovcima u *Tugare*. Ime je motivirano izgledom uzvisine, tj. kamenih ploča na uzvisini.
31. **Dàšćice** (< *daska* < psl. i csl. *dьska*) ime je predjela niže od (*Velikog*) *Dibića* prema *Kljenovici* i *Rudinama*. Tu se iz zemlje vadio plosnati kamen za gradnju kuća. Ime je motivirano sastavom tla.
32. **Dèbele plòče** (< *debeo* 'mnogo širok, jako izražen' < psl. i csl. *debelь*; < *ploča* 'plosnata stijena' < dalm. < grč. *πλάζ*³⁶) ime je terena s *pòlama* ('velikim stijenama') u *Smovu* na putu od *Dubrave* prema *Gatima*, a između *Duboja* i *Čotića ograde*. Ime je motivirano izgledom stijena na području.
33. **Dèpožit** (< *depožit* 'spremnik vode', 'spremište' < tal. *deposito* < lat. *depositum* 'ostava'³⁷) manji je bunar pokraj bunara *Nemira*, iz kojega se grabila voda za piće. *Depožit* je apelativ koji označava spremnik vode u spravi za polijevanje. Toponim se odnosi na objekt gospodarske namjene.
34. **Díbić (Màli i Vèliki)** (< *diba* < *dùliba* 'uvala u kršu', 'ponikva' < csl. *dulěbi* < psl. *dudlěbь*) dva su manja izvora vode koja se nalaze na južnim obroncima *Makirine*. Riječ je o karakterističnom krškom dalmatinskom području na kojem voda uvijek teče i zemlja je upija. *Mali Dibić* nalazi se zapadno, a *Veliki Dibić* istočno. Ime dolazi od regionalne zastarjelice, zemljopisnoga termina u toponimiji.
35. **Dioklecijánova stòlica** je mjesto u *Mosoru* na predjelu *Strmica*. Po predaji se tu odmarao car Dioklecijan kada bi bio u lovu. Ime je antropotoponim nastao prema narodnoj predaji.
36. **Dòci** (< *dolac* 'odijeljene krške udoline'³⁸ < *dol* 'manja udolina' psl. i csl. *dolь*) toponim je koji se često pojavljuje u *Dubravi*. Ime je zemljopisni termin u toponimiji.
37. **Dóčići** (< *dolac*) je ime dviju parcela u *Dubravi*. Jedna se odnosi na predio ispod sjeverne strane brda *Makirina* s južne strane polja, a druga na dolinu oko 500 m južno od zaseoka *Čotići*.

³⁶ v. Marasović-Alujević i Lozić Knezović, 2011: 435.

³⁷ v. Skok, 1971: 392.

³⁸ v. Lozić Knezović i Radostić, 2016: 90.

38. **Dônji bunār** je otvoreni bunar uzidan u kamen i u koji su s dvije strane ugrađene stepenice. Nalazi se na *Velikoj ledini* po sredini polja *Blato*. Ime je motivirano zemljopisnim položajem u odnosu na susjedni referent.
39. **Drāčeva rudina** (< *drača* 'bodljikavo raslinje', 'grm iz porodice krkavinki' < psl. **dbračъ*; < *rudina* 'zaravan', 'neobrađeno zemljište obraslo travom' < psl. **rōdina*³⁹) predio je zapadno od crkve sv. Luke u *Dubravi*, gdje se nalazi stara župna kuća. Dvorječno je ime motivirano biljkom koja raste na tom području i osobinom područja.
40. **Dúboj** (< *dub* 'hrast' < psl. i csl. **dǫbъ*) polje je fitonimnoga imena na predjelu *Smovo* u *Dubravi*.
41. **Dùboka pròdō (Dùboki pròdol)** (< *pro* + psl. i csl. *dolъ* 'dolina omeđena strmim stranama') uvala je poviše *Duboja* u *Smovu*. Ime je motivirano izgledom područja.
42. **Dùgā bādina** je udolina između *Razdolja* i *Mekišina*. Ime je motivirano izgledom područja i zemljopisnim terminom (< *bađina* 'udubina okružena stijenama koje mogu biti visoke kao litica, ali i niže'). Uglavnom *bađine* nisu velike jame, jer im se vidi dno većinom obraslo travom. Na dno se obično može sići, ali neke znaju biti i strme.
43. **Dùgī dōlac** (< *dolac* 'odijeljene krške udoline') predio je na Mosoru, sjeverno od zaseoka *Sinovčići* na oko 40 minuta hoda. Ime je motivirano izgledom dolca.
44. **Đogīn dōlac** (< *đogo* 'bijelac konj, kobila' < tur. *gōkat* 'svijetao konj')⁴⁰ predio je na Mosoru koji se nalazi kraj *Dugog doca*, sjeverno od zaseoka *Sinovčići* na oko 40 minuta hoda. Toponim je motiviran nazivom za životinju.
45. **Gāće** (< *gaće* 'hlaće' < psl. **gatje*) polje je u zaseoku *Bašići*. Toponim je metaforična postanja, motiviran izgledom polja koje se nakon nekoliko metara račva u dva dijela.
46. **Gāj** (< *gaj* 'mlada uzgojna šuma')⁴¹ nalazi se južno od zaseoka *Čotići* u *Dubravi*, a sjeveroistočno od *Jarebuše*. Ime je motivirano nazivom za vegetaciju.
47. **Glāvīčine** (< *glava* < psl. **golva*, csl. *glava* 'brdo')⁴² uvala je koju čine dočići s kamenim glatkim okruglim izbočinama. Ime je motivirano izgledom područja.
48. **Golūbīnka** (< *golub* < psl. **golъbъ* < psl. **galъ* 'crn', 'gao') jedna je od kaskada na sjevernim obroncima *Makirine*. Riječ je o goleti na kojoj je izrazito izbočen kamen, a oko njega kamenjar. Izbočeni je kamen toliko nagnut da se pod njim moguće skloniti od kiše.

³⁹ v. Lozić Knezović, 2019: 63.

⁴⁰ v. Skok, 1971: 481.

⁴¹ v. Lozić Knezović i Radostić, 2016: 88.

⁴² v. Skok, 1971: 556.

Malo je vjerojatno da su tu obitavali golubovi i da je to bilo njihovo stanište. Vjerojatnije da je ime motivirano sivom bojom kamena.

49. **Gonik** (< *goniti* 'tjerati pred sobom, prevoziti' < psl. i csl. **gnati*) staza je, put preko kojeg se vodila, tj. „gonila“ stoka, odnosno prelazilo iz *Dubrave* u smjeru *Tugara*. Ime je motivirano ljudskom djelatnošću.
50. **Gòrica** (< *gorica* < psl. i csl. *gora* 'brijeg', 'brdo', 'velika šuma', 'planina srednje visine', 'svaki šumovit kraj') brijeg je s južne strane dubrovske naselja. Na njoj se nalazi crkva sv. Luke, a na istočnoj strani u jednoj udolini i crkva sv. Arnira. Ime je zemljopisni termin u toponimiji.
51. **Gòričica** (< *gorica*) hrastova je šuma na brežuljku s malim parcelama koje se više ne obrađuju. Dublje u šumi nalaze se i stare razrušene kuće te zidine i mirine. *Goričica* račva polje *Blato*, a okružena je potokom. Ime je zemljopisni termin u toponimiji.
52. **Gospin dolac** (< *Gospa* 'Blažena Djeвица Marija') dolac je ispod brda *Sedlo* istočno od grebena *Puleševa* koji je bio darovan crkvi Bezgrešnog Začeca BDM. Ime je motivirano vjerskim životom zajednice i označuje pripadnost dolca.
53. **Gràbrova glàvica** (< *grab* 'bjelogorično drvo iz porodice brezovki, *Carpinus*' < psl. **grab(r)ъ*) glavica je na *Mosoru*, sjeverno od zaseoka *Stipanjići*. Dvorječno je ime toponomastička metafora i motivirano nazivom za dominantno drvo na tom predjelu.
54. **Gràbrovača** (< *grab*) humak je na južnom dijelu zaseoka *Čotići*. Ime je motivirano biljkom.
55. **Gràdina** (< *gradina* 'ruševina staroga grada', 'ostatak grada, zamka', 'arheol. pretpovijesno utvrđenje smješteno na kakvoj važnoj obrambenoj točki' < psl. **gordъ* 'ograđeno mjesto', 'naselje') jedna je od kaskada na sjevernim obroncima *Makirine*, zapadno od *Golubinke*. Čini je više hrpa lomljenog kamenja, sakupljanog za utvrde ili slično, koje su po izgledu nedovršene. Ime je odraz naziva za obrambene objekte, a sufiks *ina-* upućuje na ruševna zdanja.
56. **Gràdine** (< *gradina* < psl. **gordъ*) ime je više gomila istočno od prolaza *Rebiske daske*, a iznad brda *Orebić* koje pripada *Tugarama*.
57. **Gřbice** (< *grba* 'izbočina na tlu' < psl. **grъrbъ*/**grъrba*) dio je zaselka *Čotići* gdje živi pleme *Savrini*. Ime je motivirano izgledom, tj. površinskim svojstvima područja.
58. **Gûsta dùpca** (< *gust* 'zbijen' < psl. **gostъ*; < *dubac* < *dub* 'hrast' < psl. i csl. **dqbъ*) predio je na *Mosoru* koji se nalazi kraj *Grabarove glavice*, sjeverno od zaseoka *Stipanjići*. Ime je motivirano osobinom predjela i nazivom za drvo.

59. **Gùvnine** (< *gumno* 'mjesto na kojem goveda hodaju po žitu', 'mjesto na kojem se mlati ili vrši žito' < psl. i csl. **gumьno*)⁴³ zaravan je s malo dočiča. Danas tu nema vidljivoga guvna, na što i upućuje sufiks *-ine*.
60. **Ìvānjske stīne** su vrh sjeverno od zaseoka *Uzinići*. Ime je nastalo prema crkvi sv. Ivana koja se nalazi u neposrednoj blizini.
61. **Jámoline** (< *jama* 'veće udubljenje strmih strana u zemlji', 'duboka šupljina u krškom terenu' < psl. i csl. *jama*) vrh je zajedno s kosinom, na dijelu *Mosora* gdje je on najtanji. Točnije, na toj padini nema uvala niti kaskada kao na ostalim djelovima. Mještanima nije poznato da danas na tom području postoje jame. Ako postoje, nalaze se na skrovitijem mjestu. Ime je zemljopisni termin u toponimiji, a sufiksom *-ine* i iskazana je augmentacija.
62. **Jàplenica** (< *japlenica* 'jama ili peć u kojoj se pali vapno' < psl. **vapьno*) sjeverni je dio većeg polja *Kočuša*. Apelativ *japlenica* označava rupu ograđenu kamenjem u kojoj su se palili drvo i kamen da bi se dobilo živo vapno. U, kako ih stanovnici nazivaju, *japužinama*, odnosno rupama u kojima se palilo vapno, taj se kamen gasio polijevanjem vodom kako bi se dobilo gašeno vapno kojim se dalje rukovalo na različite načine. Na tom ih je području bilo, ali je voda s *Mosora izvaljala* kamenje i od njega napravila šljunak. Mjesto je bogato sitnim kamenjem (*sourom*) koje se koristilo za građevinske poslove. Ime je motivirano ljudskom djelatnošću, odn. rudarstvom.
63. **Jarèbuša** (< *jarebica* 'rod ptica iz porodice fazana, *Alectoris*' < psl. *(j)*arębь* ≈ rus. *rjabój* 'šaren') prostor je koji obuhvaća više parcela, između kojih i kranji dio polja. Nalazi se pri brdu gdje je pleme Čotića, ispod kamene litice, izgradili konobe za vino. Donja je polovica sela konobe imala mnogo dalje od vlastitih kuća, na *Stranan* i u *Račniku* u *Tugarama*. Ispitanici ne mogu potvrditi da su tu nekada obitavale jarebice. Sufiks je *-uša* u toponimiji plodan u imenovanju manjih područja kao što je i ovo u *Dubravi*.
64. **Jasénak** (< *jasen* 'listopadno stablo (*Fraxinus excelsior*) iz porodice maslina' < psl. **asenь*) jedan je od vrhova na *Mosoru*, a nalazi se sjeverno od zaseoka *Stipanjići*. Ime je motivirano nazivom za stablo.
65. **Jävōrci (Jävōrke)** (< *javor* 'bjelogorično stablo iz porodice javorka' < psl. *(j)*avorь* 'naziv za različite vrste drveća kao: acer, ōrnus platanus, jasen i jablan') prostor je koji obuhvaća više parcela, a na jednoj postoji mala šuma s nekoliko stabala hrasta, graba i

⁴³ v. Gluhak, 1993: 253; Marasović-Alujević i Lozić Knezović, 2018: 28.

kljena, dok su okolo livade i povrtnjaci. Danas na tom području javora nema, ali ga je u prošlosti sigurno bilo. Ime je motivirano nazivom za stablo.

66. **Jezērīne** (< *jezero* < psl. **ězero*, csl. *jezero*)⁴⁴ područje je gdje se nalaze tri velike jame. Dvije su veličine 3x5 m, između njih je most, a svim trima se ne vidi dno. Sufiks *-ina* ostvaruje značenje 'močvarno udubijenje', 'udubina'⁴⁵ i augmentaciju. Ime je motivirano zemljopisnim terminom.
67. **Jurīna ũlica** je prva ulica na ulazu u selo s lijeve (sjeverne) strane kuda se ide do *Radičića*. Ime je antropotoponim prema osobnom imenu.
68. **Kālīnsko bŕdo** (< *Kaline* < *kal* 'blato', 'glib' < psl. i csl. *kalъ*) izbočina je na planini, uglavnom goli kamen na vrhu čega je *Pivčeva kosa*, iza koje se ide na *Medvijak*. Nalazi se na granici *Dubrave* i *Gornjeg Sitnog*. Zapadno od *Kalinskog brda*, nalaze se sitanjske *Kaline* (čitava kosina). Ime je motivirano sitanjskim toponimom, koji je motiviran mokrinom tla.
69. **Kāmeničīne** (< *kamen* < psl. i csl. *kamy*) ime je *pōla* ('stijena') južno od crkve sv. Arnira na putu prema *Smovu*. Ime je motivirano sastavom tla.
70. **Kantūnīne** su ograde s malo obradive zemlje, u mejama, s nekoliko kućica koje nalikuju stajama, što upućuje na to da se predio koristio kao pašnjak. Tu se nalaze njive, od kojih se neke i danas obrađuju. Sjeverni dio *Kantunina*, prema *Mosoru*, obuhvaća šumu, a samo se područje nalazi na granici s *Gatima*. Ime se odnosi na brdski pašnjak (< *kantunina* 'stari pašnjak', 'povremeno pastirsko planinsko naselje uz pasište na koje se stoku izvodi preko ljeta' < rum. *čătun* 'zaselak' < predrim. **canthus* 'stijena', rom. *canto* 'obronak' < lat. *canthus*)⁴⁶. Sufiks *-ina/-ine* upućuje na to da je nečega bilo na tom mjestu.⁴⁷
71. **Kljēnka** (< *kljen* < *klen* 'stablo iz porodice javora (*Acer campestre*)' < psl. **klenъ*) predio je iznad *Razdolja* gdje se nalazi put za gornji dio *Mosora*.
72. **Kljēnōvica** (< *kljen*) predio je koji se spušta od zaravni *Rudine* prema *Tugarama* da bi se došlo u zaseok *Strane*. *Kljenovica* je i predio iznad zaseoka *Radičići*, 15 minuta hoda prema sjeveru.
73. **Knjēžina** (< *knez* 'feudalni nasljedni vladarski naslov', 'seoski starješina' < psl. **knędzь*) dubrovski je dio polja u *Tugarama* ispod uzvisine *Pročelak*.

⁴⁴ v. Gluhak, 1993: 300.

⁴⁵ v. Skok, 1971: 781.

⁴⁶ v. Marasović-Alujević, Lozić Knezović, 2018: 11, 35, 98.

⁴⁷ v. Šimunović, 2004: 237.

74. **Kòbiljaci (Mâli i Vèliki)** (< *kobiljak* 'sedlo')⁴⁸ dvije su doline s uvalama i dočičima koje razdvaja greben. Nalazi se visoko iznad zaseoka *Stipanjići* u *Mosoru*. Ime je toponomastička metafora.
75. **Kòbinska stàza** put je koji vodi do dviju dolina *Kobiljaci* na *Mosoru*, a nalazi se sjeverno od zaseoka *Radičići*. Ime je motivirano zemljopisnim smještajem u odnosu na predio *Kobiljaci*.
76. **Koćuš** (< *koćuš* 'plitka blatnjava lokva')⁴⁹ obuhvaća veći prostor po sredini sela, od kuća na sjeveru do crkve na jugu, na brežuljku. Podrazumijeva više parcela; vinograde, voćnjake, povrtnjake. Tu su se nalazili i bunari gdje se pojila stoka, danas većinom zasuti, urušeni ili se ne koriste. Po predaji se tu održavao stočni pazar ili sajam na blagdan sv. Luke. Ime je motivirano prisutnošću vode na ovom polju, uokolo bunara na kojima se napajala stoka.
77. **Kòdik (Kòzik)**⁵⁰ je brdo istočno od zaseoka *Čotići*, ispod vrha sv. Jure na *Mosoru* te granica s *Gatima*. Ime je povezano uz ilirsko kozoliko božanstvo i ostatak je poganstva u toponimiji.
78. **Koljèvrate** su dva brda, jedno veće, a drugo manje, na *Mosoru*, sjeverno od zaseoka *Radičići*. Šimunović (2009b: 35, 78) toponim *Konjevrate* (od starijega *Koljivrate*) svrstava u pejorativna imena koja se odnose na zvanja, zanimanja, tj. službe, te (2005: 29) navodi kako su imena ovoga tipa u početku označavala ljude, a ne lokalitet.
79. **Kòmića dòlac** je dolac na *Mosoru* sjeverno od vrha *Trnova*. Ime je nastalo prema lokalnom prezimenu *Komić*.
80. **Kòmića ògrada** je šuma s pašnjakom, ali ograđena, južno od pašnjaka *Križine*. Ime je motivirano lokalnim prezimenom *Komić*.
81. **Komòrikov brîg** (< *komorika* 'rod vazdazelenih grmova iz porodice maslina') uzvisina je između predjela *Vučići* i predjela *Dračeva rudina*.
82. **Komũnski dòlac** (< *komuna* 'zajednica' < tal. *comune* < lat. *communis*)⁵¹ dolac je u *Mosoru*, udaljen oko 90 minuta hoda od zaseoka *Stipanjići*. Imao je više vlasnika. Ime je motivirano životom u zajednici.
83. **Kòsa** (*kosa* 'padina' < *kos* 'nagut' < psl. **kosъ*) brdašce je poviše predjela *Krabanj* u *Smovu*. Ime je motivirano izgledom područja.

⁴⁸ v. Šimunović, 2005: 234.

⁴⁹ v. Brozović Rončević, Čilaš Šimpraga, Vidović, 2011: 651.

⁵⁰ v. Lozić Knezović i Radostić, 2016: 90.

⁵¹ v. Skok, 1971: 136.

84. **Kostèljača** (< *kostel* 'kaštel') je dio polja istočno od *Lužnjika* prema *Osičinama*. Ime upućuje na postojanje neke utvrđene građevine.
85. **Krábānj** se nalazi na južnoj strani *Smova* do *Brusnica*, a obuhvaća obradivu zemlju, vinograde, voćnjake trešanja. Ime je neprozirne motiviranosti.
86. **Krāvar** (< *krava* < psl. **korva*) predio je južno od *Sirotkovića* gdje mnogi Dubrovci imaju zemlje jer katastarski pripada *Dubravi*. Ime je motivirano nazivom za domaću životinju.
87. **Krč** (< *krčiti* 'iskorjenjivati šumu'⁵² < psl. **krčiti*) dio je šume u *Goričici*, a nalazi se južno od zaseoka *Radičici*. U *Krču* su srušene pojate i guvna u kojima se *vrlo* ('vršilo') žito s konjima, slama se zbijala u pojate i nosila za zimnicu *blagu*. Puno je stabala i pašnjaka. Tu je don Frane Bulić pronašao granični kamen koji je dijelio ilirska plemena Narestine i Pituntine⁵³. Ime je motivirano ljudskom djelatnošću.
88. **Krčevine** (< *krčevine* 'mjesto iskrčeno u šumi, laz'⁵⁴ < *krčiti* < psl. **krčiti*) polje je istočno od zaseoka *Čotići*. Toponim *Krčevine* ponavlja se i na predjelu jugozapadno od polja *Obala*. Riječ je o posljednjoj obradivoj površini prije šume. Ime je motivirano ljudskom djelatnošću, odnosno privođenjem tla kulturi krčenjem.
89. **Krivi pūt** (< *kriv* 'uvinut, zakrivljen, iskrivljen' < psl. i csl. **krivъ*) put je prema vrhu *Viseć* na *Mosoru* koji ima oštre zavoje, *cik-cak*. Ime je motivirano izgledom puta.
90. **Krīžic** (< *križ* 'kršćanski simbol' < furl. *croz* < lat. *crux*)⁵⁵ privatno je i ograđeno područje koje obuhvaća šumu i nekoliko oranica. Ime je motivirano vjerskim životom zajednice.
91. **Križina** (< *križ* 'kršćanski simbol' < furl. *croz* < lat. *crux*) pašnjak je ograđen suhozidom na predjelu između šume *Komića ograda* i predjela *Prilog*. Na sredini se nalazi jedna velika gomila. Ime je motivirano vjerskim životom zajednice.
92. **Kruševo** (< *kruška* 'šumsko drvo i voćka (*Pyrus*) iz porodice ruža' < lat. *calcea* 'kruška/hruška'⁵⁶) dio je *Mosora* koji je prije bio obrađivan. Nalazi se južno od doline *Bratiska doca*. Na tom području bilo je divljih krušaka. Ime je motivirano nazivom za uzgojno drveće.

⁵² v. Skok, 1971: 186.

⁵³ v. Laušić, 1991: 183.

⁵⁴ v. Skok, 1971: 186.

⁵⁵ v. Skok, 1971: 202.

⁵⁶ v. Vidović, 2009: 189.

93. **Kùci** (< *kuk* 'brdo s kamenitim vrhom'⁵⁷ < psl. **kuka* 'živac kamen, hrid, izbočina'⁵⁸) uzvišenje je na potezu od zaseoka *Čotići* u Dubravi prema zaravni *Rudine*, ali i kameno uzvišenje između predjela *Stražbenica* i *Lučice*. Ime je motivirano izgledom terena.
94. **Kùčine** (< *kuća* 'zgrada koja ima zidove i krov i služi za stanovanje' < psl. **kotja*)⁵⁹ obuhvaćaju prostor od udubine *Viljeve bađine* prema dolcu *Komunski dolac*. Na dnu tog prostora jedna je *pojata*, a vjerojatno i ostatci prijašnjih *pojata* ili *kuća* koje su se srušile. Na jednom je predjelu šuma gdje se bi obično zastalo i odmaralo od puta. Ime je motivirano apelativom *kuća*, a sufiks *-ine* označuje da su na tom prostoru ruševne kuće.
95. **Kùk** (< *kuk* 'brdo s kamenitim vrhom'⁶⁰ < psl. **kuka* 'živac kamen, hrid, izbočina'⁶¹) je područje imenovano prema stijeni sličnoj ljudskom kuku, a nalazi se u Dubravi na putu između starih *kuća* u zaseoku *Lošići*. Ime je toponomastička metafora, motivirana zemljopisnim terminom i odražava morfološki oblik krša.
96. **Kùtski vr̂ja** (< *kut* 'ugao, ćošak, dodir dviju ploha' < psl. *kotъ*) vrh je na Mosoru koji se nalazi pored grebena *Puleševa*. Ime je motivirano izgledom terena.
97. **Làzine** (< *lazina* 'terasasta kultura nastala krčenejm šume'⁶² < psl. **lazъ* 'dio brdske kosine podesan za savlađivanje hodom; lazina, oplaz, 'otvor kojim se ulazi/izlazi u neki prostor; prolaz' < psl. **lězti* 'plaziti') su predio na južnim padinama *Mosora*, ispod jedne kamene kaskade. Na zapadu je zaravan s livadom i malim bunarom, koji je ljeti suh, te hrastovom šumom iznad koje je golet. Tu bi pastiri ujutro ostavili ovce i mazge, a navečer ih dovodili kući. Ime je motivirano ljudskom djelatnošću.
98. **Lèdinak** (< *ledina* 'neobrađena ili neobrađiva zemlja' < psl. **lědo*) početni je dio *Kočuša* sa zapadne strane, privatna livada na kojoj se igralo nogomet. Ime je motivirano karakteristikom tla.
99. **Lîmba** (< *limb* 'prekogrobno boravište umrle nekrštene djece' < lat. *limbus*) dio je pored mjesnog groblja gdje su se ukopavala nekrštena djeca.
100. **Lípa lèdina** (< *lijep* 'povelik, znatan, dobar' < psl. i csl. *lěpъ*; < *ledina* 'neobrađena ili neobrađiva zemlja' < psl. **lědo*) livada je na području zaseoka *Čotići*. Ime je motivirano izgledom zemlje i karakteristikom tla.

⁵⁷ v. Vidović, 2009: 186.

⁵⁸ v. Lozić Knezović i Radostić, 2016: 87.

⁵⁹ V. Gluhak 1933: 356.

⁶⁰ v. Vidović, 2009: 186.

⁶¹ v. Lozić Knezović i Radostić, 2016: 87.

⁶² v. Skok, 1971: 278.

101. **Līpe rùdine** (< *lijep* 'povelik, znatan, dobar' < psl. i csl. *lěpъ*; < *rudina* 'neobrađena zelena zaravan u kršu' < psl. **rōdina*⁶³) ime je doline južno od grebena *Puleševa* prema predjelu *Komunski dolac*. Ime je motivirano karakteristikom tla i zemljopisnim nazivom.
102. **Līvel** (< *livel* 'zemlja dobivena u zakup' < tal. *livello* 'zakup zemljišta'⁶⁴ < lat. *libellus* 'knjižica, pisani dokument, agrarni ugovor'⁶⁵, 'dodatak crkvi' < srlat. *livellus*)⁶⁶ livada je u podnožju *Lučica* i iznad polja *Javorci*. *Livel* bi stoga bila parcela za koju se nekad plaćao zakup crkvi koja je težacima davala zemlju na obrađivanje uz obvezu davanja udjela vlasniku.⁶⁷ Ime je motivirano upravnom vlašću.⁶⁸
103. **Lokánjak** (< *lokanjak* 'mala lokva', 'voda koja se zadrži u udubljenju zemlje' < *lokanj*)⁶⁹ manji je izvor vode koji se zadržava u lokvi, a nalazi se u *Smovu*. Ime je motivirano izgledom stajaće vode.
104. **Lóšići** su zaseok u Dubravi između zaseoka *Uzinići* i *Bašići*. Riječ je o antropotoponimu prema nadimku *Lošići* za *Čotiće*.
105. **Lózići** su predio u Dubravi koji se nalazi između zaseoka *Sinovčića* i kuća *Domljanovi* (*Komića*) gdje su možda nekada živjeli *Lozići*. Toponim je antroponimnog postanja prema nadimku ili prezimenu *Lozić*.
106. **Lūčice** (< *luka* 'najplodnija njiva' < psl. **lōkъ* i csl. *lōka* 'dolina, morski zaljev, močvarna livada, močvara'⁷⁰) predio su na južnim padinama *Mosora* i obuhvaćaju veće područje i više manjih parcela. Te su parcele suhozidima uzidane u kaskade (meje, etaže). Prevladava hrastova šuma, ali ima livada i voćnjaka. Ime je zemljopisni termin u toponimiji.
107. **Lūčina njīva** (< *njiva* 'obrađivo zemljište') polje je na predjelu *Smovo* u Dubravi. Toponim je antroponimnog postanja prema nadimku *Lučini* za *Bašiće*, a drugi je dio imena motiviran zemljoradnjom.
108. **Lužnjīk** (< *luža* 'blatište', 'glib', 'kaljuža' < psl. i csl. **luža*) zajednički je susjedski bunar, koji se nalazi u nizini, na putu iz *Dubrave* prema *Tugarama*. Parcele oko bunara zovu se

⁶³ v. Lozić Knezović, 2019: 63.

⁶⁴ v. Deanović i Jernej, 2012: 420.

⁶⁵ Preuzeto s: www.treccani.it/vocabolario/livello2

⁶⁶ v. Šimunović, 2004: 215.

⁶⁷ v. Marasović-Alujević, Lozić Knezović, 2018: 139.

⁶⁸ Marasović-Alujević i Lozić Knezović (2018: 138–139) navode kako Šimunović (1972: 226) bilježi kako apelativ *livel* (< tal. *livella* < lat. *libellum* 'mala vaga') ima značenje 'dodatak crkvi' od srlat. *livellus*, a da Skok (1971: 331) navodi da je riječ o 'kamati na novac uzajmljen na osnovu zaloga'.

⁶⁹ Šimunović (2005: 247) navodi kako je „*lokanj* mogao nastati križanjem latinskog *lacūna* i hrvatskog *lokva*“.

⁷⁰ v. Vidović, 2009: 184.

ovisno o položaju prema njemu kao glavnom referentu pa postoje one *Zalužnjikom* i *Podlužnjikom*. Ime je motivirano mokrinom zemljišta.

109. **Ljubirina** (< *ljub-* 'bara', 'blato')⁷¹ vrh je uzvišenja *Veliki Kabal* na *Mosoru* na kojem se prije 15-ak godina postavio veliki drveni križ. Nalazi se između vrhova *Vickov stup* i *Ljuti kamen*. Ime je motivirano prisustvom vode.
110. **Ljubiš** (< *ljub-* 'bara', 'blato') vrh je brda koje se nalazi istočno od *Makirine*. Južno su *Tugare*, a sjeverno *Dubrava*. Na južnoj se strani padine nalazi manji izvor koji je zimi potaknut kišom, a ljeti presušen. Nema mogućnosti sakupljanja vode jer je izvor na vrhu brda i na velikoj nadmorskoj visini. Što se tiče vegetacije, sjeverna strana obrasla je crnim grabom i *smričem* (*Juniperus oxycearus*). Ime je motivirano prisustvom vode.
111. **Ljūt** (< *ljut* 'živac-kamen, 'hrid')⁷² uzvisina je visine do 20 m, a okružuju je dvije ograde, jedna na istoku, druga na jugu, te jedan dolac na zapadu. Površina kamena je gruba i puna pukotina, a padina strma.⁷³ Ime se odnosi na sastav tla.⁷⁴
112. **Ljūti kāmēn** (< *ljut* 'živac-kamen, 'hrid'⁷⁵ ili < *ljut* 'surov, oštar') vrh na *Mosoru*, sjeverno od zaseoka *Stipanjići* u *Dubravi*. Ime je zemljopisni termin u toponimiji.
113. **Makirina** (< *makirina* < lat. *machina* 'kamen') brdo je između *Dubrave* i *Srinjina*, odnosno *Tugara*. Nalazi se na 700 m nadmorske visine. Ima šupljine i pukotine u kojima se nakuplja voda. Površina je kamenita, a ponegdje obrasla grabom i *smričem* (*Juniperus oxycearus*). Ime je motivirano sastavom tla.
114. **Māli rāt** (< *rat* 'hrid', 'uzvisina na spoju dolina'⁷⁶ < psl. **rьtь* 'izbočina') glavica je oko 1000 metara južno od zaseoka *Čotići* u *Dubravi*. Ime je zemljopisni termin u toponimiji.
115. **Mandiruša** je manja obradiva parcela istočno od bunara *Vališće*, a ime je motivirano imenom *Manda*.
116. **Mārasova ògrada** (< *ograda* 'ograđeni posjed') ograđeni je dio u *Dubravi* koji je dobio ime po prezimenu *Marasović* koji su tu nekada živjeli. Danas su tu samo zidine, ostatci kuća. Toponim je antroponimnog postanja i odnosi se na način razgraničavanja posjeda.
117. **Māričina ùlica** je ulica na kraju sela između zaseoka *Uzinići* i *Čotići*. Ime je antropotoponim.

⁷¹ v. Brozović Rončević, 1999: 22.

⁷² v. Lozić Knezović, 2019: 87.

⁷³ Šimunović (2005: 254) toponim *Ljutišta* povezuje s **ljut* u značenju 'kalina' i svrstava među hidronime, a apelativ *ljūt* tumači kao 'zagajeni krš'.

⁷⁴ Šimunović (2005: 244, 248) navodi kako *ljut* koji se obično odnosi na krš, u Poljicima označuje pošumljeni predio, tj. „zagajenu kršku površinu“.

⁷⁵ v. Lozić Knezović, 2019: 87.

⁷⁶ v. Vidović, 2009: 185.

118. **Mârkova pàsika** (< *pasika* 'mjesto gdje se iskrčila šuma da bi se dobilo plodno tlo' < psl. **pasěka*)⁷⁷ brdo je sjeverno od dočića *Baca doca* na *Mosoru*. Prvi je dio imena antroponimnoga postanja, dok je drugi motiviran ljudskim djelovanjem privođenja tla kulturi krčenjem.
119. **Mèdvijāk** (< *medvjed* < psl. **medvěďb*) predio je koji se nalazi zapadno od doline *Bratiska doca* na *Mosoru* na granici sa *Gornjim Sitnim*. Na tom se području nalazi veliki okrugli kamen nalik na medvjeda koji sjedi. Ime je metaforičnoga postanja, motivirano nazivom za životinju.
120. **Mekišine** su prostor koji se nalazi na 1000 m nadmorske visine. Riječ je o predjelu oko kojeg su, u krugu, litice. Parcela je obrasla travom koja se nije zadržala u jednom dijelu nego je raštrkana. Ta je trava karakteristična jer je tanka, okrugla i puna, savija se i tvrda je pri kosidbi. Stanovnici mjesta zovu je „mekiš“ jer je tanka. Takve trave ima i na drugim mjestima, ali ovo je područje njome čitavo obraslo. U *Mekišinama* nije bilo moguće obrađivati zemlju jer je bila obrasla travom. Zemlja je usto bila u manjim predjelima među liticama. Ime je motivirano nazivom za biljku.
121. **Metiljavac** (< *metilj* 'biljka iz porodice jaglaca, *Lysimachia nummularia*' < psl. **metyljь*, **motyljь* 'leptir, crv') najzapadniji je dio dubrovske dijela brda *Makirina*. Nalazi se na sjevernoj padini kao zaravan, dočić te pašnjak. Zimi se napuni vode, pa zbog vlage raste dosta trave. Ime je fitotoponim, motiviran nazivom za dominantnu biljku na tom prostoru.
122. **Mirine** (< *mirina* 'urušeni zid' < lat. *murus* 'zid', 'zidine', 'ruševine')⁷⁸ šuma je u kojoj nema vidljivih ruševina zida. Apelativ *mirina* govori o hrvatsko-romanskoj simbiozi na ovom području.
123. **Miškova kàpelica** (< *kapela* 'crkvice' < tal. *cappella*) prirodno je sklonište u kamenu, u dubrovskom govoru *sôta* ('veliki kamen kao prirodno sklonište od kiše'). Nalazi se u *Mosoru*, južno od uvale *Glavičine* i puta *Šušića pasika*. Ime je antropotoponim prema nadimku Miškovi za Juginoviće, ali je motivirano i izgledom velikoga kamena.
124. **Miškova ògrada** (< *ograda* 'ograđen prostor') ime je manjeg terena, antropotoponim prema imenu Mijo/Miško, motiviran nadimkom *Miškovi* za *Juginoviće*. Drugi je dio imena motiviran nazivom za ograđenu obradivu parcelu.

⁷⁷ v. Vidović, 2009: 198.

⁷⁸ v. Marasović-Alujević, Lozić Knezović, 2018: 97.

125. **Mláke** (< *mlaka* 'bara, lokva, manja voda stajaćica na podvodnom tlu' < psl. **molka*) zaravan je između potoka *Smovo* i brda *Ober*, od staze *Gonik* do puta *Rebiski put*. Ime je motivirano karakteristikom zemljišta.
126. **Močice** (< *močilo* 'manja lokva', 'vlažna zemlja oko izvora vode')⁷⁹ predio je na granici s *Gatima* ispod *Kođika*. Ime je motivirano mokrinom zemljišta.
127. **Na bratišćini** (< *bratovština* 'vjersko udruženje')⁸⁰ vinogradi su istočno od polovine puta između crkve sv. Ivana i crkve sv. Arnira na predjelu zaseoka *Uzinići*. Ime je motivirano vjerskim životom zajednice.
128. **Na krèsu** (< *kres* 'oštar kamen') brdo je, izraziti kamen u *Mosoru* sjeverozapadno od predjela *Japlenica*. Sjeverno od *Kresa* su *Rudine*.
129. **Na stúpu** (< *stup* < psl. **stǫpъ*) polje je sjeverno od crkve sv. Luke u *Dubravi*. Stup je u toponimiji predio na kojemu se zabijanjem stupa u zemlju određivala granica posjeda.⁸¹
130. **Nàbōtici** (< *bota*⁸² 'svod, volat, val' < lat. *volta*) predio je na križanju putovi za zaseok *Sinovčići* (istočno) i zaseok *Radičići* (zapadno) s putom uz ustrmitu *Jurinu ulicu* (južno) koja je na svojem krajnjem dijelu najviša (i vrlo visoka) točka u odnosu na čitavo selo. Toponim je metaforičnoga postanja.
131. **Nàtputica** je obradiva parcela iznad glavnog puta kroz selo. Ime je motivirano zemljopisnim položajem.
132. **Navijališće** (< *navijališće* 'mjesto izloženo jakim udarima vjetra' < psl. i csl. *na-* + *vějati*, 'atmosferski termin za radnju vjetra: puhati, duhati' (ili < *vijati* < psl. **viti*)) uzvisina je jugozapadno od bunara *Lužnjik*. Na svom je sjevernom dijelu šumovita s malo obradive zemlje. Na tom predjelu puše vjetar *ukavac* (< onom. *huk*) pa mještani kažu: „Uša ukavac u Osičine” (*Osičine* su veća šuma istočno od *Navijališća*). Toponim je motiviran prirodnom pojavom.
133. **Nēmira** je zajednički bunar poviše crkve sv. Arnira u *Dubravi*. Nikad nije presušio i uvijek ima vode koja nerijetko i otiče iz bunara. Riječ je antropotoponimu prema prezimenu *Nemira*.
134. **Něvije** se nalaze u produžetku predjela *Krabanj* prema istoku, tj. prema granici s *Gatima*. S njih se penje na brdašce *Kosa* pa na brdo *Pećur*. *Nevije* obuhvćaju malu zaravan u brdu. Ranije su to bile dvije livade, a sad je uglavnom šumovito. S njih se spušta na

⁷⁹ v. Vidović, 2009: 193.

⁸⁰ v. Lozić Knezović, 2019: 73.

⁸¹ v. Šimunović, 2009b: 338.

⁸² U govoru je živ izraz: „stāt pòd bōtu“ ('pod nadsvođeni prostor, npr. u nadsvođenom prostoru ispred glavnih vrata crkve ili sl.).

Duboj gdje je izvor vode. Za razliku od *Navijališća*, toponim je nastao prema osobini predjela koji nije na udaru vjetra.

135. **Nõvã ògrada** je toponim koji se često javlja na više mjesta u *Mosoru* i na *Kođiku*. Toponim je motiviran nazivom za ograđenu obradivu parcelu, novu u odnosom prema drugim parcelama.
136. **Nùglić** (< *nugal* < *ugal* (veoma raširena s protezom *n-*) < psl. i csl. *nugao* 'kut'), je manja parcela na većem području koje se zove *Prilog*. Nalazi se južno od ceste gdje teče mali potok koji prolazi ispod ceste i na izlazu formira putanju u obliku slova Z. Ime je nastalo prema smještaju zemljopisnog objekta.
137. **Òbala** (< *obala* 'zidani međaš pri strani'⁸³) šuma je oko 400 metara istočno od zaseoka *Čotići*, južno od šume *Zmijar*. *Obala* je i polje s livadama ograđeno i okruženo potokom u djelu *Smova* koji pripada *Dubravi*. Ime je motivirano zaboravljenim nazivom za ogradu.
138. **Óber** (< *ober* 'strmo brdo')⁸⁴ brdo je južno od gore *Gorica* u *Dubravi*, a iznad zaravni *Rudine* i polja *Račinić* u *Tugarama*. Ime je zemljopisnim termin u toponimiji.
139. **Òbišeni kùk (Òbičeni)** (< *obješen*) veliki je kamen u *Mosoru*, na brdu *Ober*, koji izgleda kao da će se svaki čas srušiti. Ime je motivirano izgledom kamena.
140. **Obľuš** (< *obao* 'bez oštrih rubova' < psl. *obľbь*) uvala je između vrhova *Trnova* i *Koljevrata*, prohodan je put i za ljude i za stoku. Ime je motivirano izgledom područja.
141. **Omètača** je izbočina, vrh sjeveroistočno od *Kruševa*. Ime je nejasne motivacije.
142. **Òpuće (gòrnje i dònje)** put je od izvora *Vrutka* do dočića *Baca doca* na *Mosoru* oko 20 minuta hoda sjeverno od zaseoka *Sinovčići*. Ime dolazi od apelativa *òputina* 'put koji je utaban čestim prolaženjem', 'ogranak uskog puta'.
143. **Órline** (< *orao* 'najveća ptica grabljivica naših planinskih krajeva, rod (*Aquila*) iz reda sokolovki < psl. i csl. **orľbь*)⁸⁵ kuk je na potezu od *Teple pole* prema *Jamolinama* na kojem su se gnijezdili orlovi. Ime je motivirano nazivom za životinju.
144. **Órlõv kùk** (< *orao* 'najveća ptica grabljivica naših planinskih krajeva, rod (*Aquila*) iz reda sokolovki < psl. i csl. **orľbь*)⁸⁶ predio je s izraženim kamenom, sa svih strana okružen šumom, između Svetinje i Bratiski dolaca u *Mosoru*. Ime je metaforičnoga postanja, motivirano nazivom za pticu.

⁸³ Vidjeti Šimunović, 2005: 245, 246, gdje autor navodi kako je *obala* označivala zemljanu ogradu, opkop, jarak, dok je u Poljicima bogatima kamenom označavala „kamenom uzidanu (oni kažu: zaobaljenu) ogradu". Nadalje ističe kako je staro značenje *obale* preuzeo *ostrog* 'opkop', očuvan samo u toponimiji.

⁸⁴ v. Vidović, 2009: 184.

⁸⁵ v. Gluhak, 1993: 455.

⁸⁶ v. Gluhak, 1933: 455.

145. **Osičine** (< *osik* 'obor') šuma je u čijem se dijelu nalaze i pojate i obradive zemlje na privatnim parcelama ograđenima suhozidima. Kao što sufiks *-ina* i upućuje, ime je nastalo prema ruševnim pastirskim pojatama.
146. **Päsika** (< *pasika* < psl. **pasěka* 'mjesto gdje se iskrčila šuma da bi se dobilo plodno tlo')⁸⁷ pašnjak je i šuma sjeveroistočno od zaseoka *Čotići* prema vrhu *Sv. Jure* na *Mosoru*, istočno od livada *Vezovi doci*. Toponim je vrlo čest, a motiviran je ljudskim djelovanjem privođenja tla kulturi krčenjem.
147. **Päsika Svêtog Ántē** je parcela na visokom dijelu *Mosora* iznad zaseoka *Bašići* koja je bila poklonjena *Sv. Anti* u *Bašićima*. Ime je motivirano vjerskim životom zajednice i označuje pripadnost parcele.
148. **Päsja jàma** (< *pas* 'domaća životinja' < psl. i csl. *pasъ*) jama je u koju su se bacale uginule životinje. Jedna se nalazi južno od šume *Osičine* na predjelu zaseoka *Bašići*, a druga na *brdinama* istočno od crkve sv. Luke i južno od zaseoka *Lošići*.
149. **Pävlova kòsica** (< *kosa* 'brdo što se stranama proteglo uzduž, a ne u šiljak')⁸⁸ glavica je između vrha *Ljuti kamen* i doline *Veliki kobiljaci* u *Mosoru*. Ime je motivirano osobnim imenom Pavao i geomorfološkim osobinama predjela.
150. **Pëcūr** (< *peć* 'hrid')⁸⁹ istočni je dio brda, južno od potoka *Smova*, istočno od vrha *Ljubiša*, a sjeverno od brda *Orebić* u *Tugarama*. Naziva se tromedom jer je dodirna točka triju sela: *Dubrave*, *Gata* i *Tugara*. To je niži dio brda na kojem je prilaz za *Orebić*, a prepun je kamenica. Ime je zemljopisni termin u toponimiji.
151. **Pëtrōv dolac** je dolina kraj puta *Rebiski put* na predjelu *Smovo* u *Dubravi*. Ime je motivirano antroponimom i zemljopisnim terminom.
152. **Piščina** (< *piskati* < csl. *piskati*) ime je nekoliko kamenitih pjeskovitih parcela. Danas je jedan dio voćnjak, a drugi naselje. Na zapadnoj je granici napravljen potočić između parcela čija je svrha prikupljati vodu da se oranice ne bi *kidale*. Do problema dolazi zimi kada zbog kiše voda teče sa sjevernog dijela predijela *Lučice* i običava poplaviti livade. *Piščina* je zapravo vrelo iz kojeg pišti voda pa je ime onomatopejskoga podrijetla prema osobitosti vode.
153. **Pišćec** (< *piskati* < csl. *piskati*) predio je ispod doline *Bratiska doca*. Tu su litice i plitvina u koju se skuplja voda koju piju i ljudi i stoka. Ime je onomatopejskoga podrijetla prema osobitosti vode.

⁸⁷ v. Vidović, 2009: 198.

⁸⁸ v. Šimunović, 2005: 241.

⁸⁹ v. Vidović, 2009: 185.

154. **Pišćena rudina** (< *pijesak* < psl. i csl. **pěsъkъ*; < *rudina* 'neobrađeno zemljište u kršu obraslo travom'⁹⁰ < psl. **rōdina*) uzvisina je južno od vrha *Orlov kuk*. Nema šume, nego sitna trava koja raste iz pjeskovitog tla. Tu travu mještani zovu *ježevina*, jer bode.
155. **Pívčeva jàma** (< *pivac* 'mužjak kokoši'; < psl. i csl. *jama* 'veće udubljenje strmih strana u zemlji', 'duboka šupljina u kraškom tlu') neduboka je rupa na brdu *Makirina* u koju bi se, prema kazivanju ispitanika, uvlačile lisice (leglo lisica) kad bi ulovile *pivca* ('pijetla') ili kokoš. Ime je motivirano nazivom za životinju i zemljopisnim terminom.
156. **Plândišće** (< *plandišće* 'sjenovito mjesto na koje se stoka sklanja za velikih vrućina'⁹¹) predio je koji se nalazi se na sjevernoj padini *Makirine*, blizu zapadne granice s naseljem *Gornje Sitno*. Tu postoji rupa gdje bi ovce ljeti plandovale, tj. sklonile bi se u hlad pod kamenom, dva prirodno međusobno naslonjena kamena, što daje dojam pećine. Takvih plandišća ima na više mjesta u Mosoru i to je čest toponim. Ovce bi se tu zadržavale i mirovale bi, a zbog njihova dužeg boravka tu, kasnije bi se dolazilo po gnjojivo. Ime je nastalo prema osobini predjela.
157. **Plánova** (< *plana* 'pasište', 'neplodno kamenito tlo')⁹² šumovito je brdo južno od predjela *Dugi dolac* gdje su često obitavale ovce.
158. **Plišivac** (usp. *pliša* < psl. **plešb* 'predio bez drveća')⁹³ razdolje je s golim i glatkim polama između *Jasenka* i *Štrbine*.
159. **Pljùtnjavače (Pljutnjevače/Pljutnjovače)** (< *pljutnavače* 'plitvine, dublje kamenice') predio su na Mosoru između prolaza *Stupica* i vrha *Trnova*, a sjeverozapadno od puta *Opuće*. Na tom području ima udubina u *pòli* gdje se skupljala voda. Ako su manje, te se udubine zovu *kamenice*, a *plitvine* ako su veće. Ime je motivirano zemljopisnim terminom.
160. **Podàzgōnje** je predio s livadama i oranicama koji se nalazi južno od *Zgona* od kojeg ga dijeli cesta kroz selo. Ime je motivirano položajem zemljopisnog objekta u odnosu na susjedni.
161. **Pòdbrīgon** je predio u polju *Blato*, od dočića *Metiljavac* do uvale *Valica*. Ime je motivirano zemljopisnim položajem.

⁹⁰ v. Lozić Knezović, 2019: 63.

⁹¹ v. Vidović, 2009: 198.

⁹² v. Vidović, 2009: 198.

⁹³ v. Lozić Knezović, 2019: 65.

162. **Pòdić** (< *pod* < psl. i csl. *podъ* 'ravna površina terena') jedna je od kaskada u Lučicama, prva od ceste prema sjeveru. Tu su livade; danas nije ništa obrađeno, iako se prije sijalo žito. Ime je motivirano položajem zemljopisnog objekta u odnosu na susjedni.
163. **Podlòšićin** je zajednički bunar na predjelu zaseoka *Lošići*. Okružuju ga livade, guvna, pojate i ograde. Ime je motivirano zemljopisnim položajem.
164. **Pòdmejicom** (< *meja* < psl. **medja* 'granica između čega ili do koje što seže') oranica je na predjelu zaseoka *Lošići*. Ime je motivirano položajem u odnosu na *mejicu*.
165. **Podnovāk** (< *pod-* + *nov* 'tek izrađen, tek nastao') je područje na sredini velikog seoskog obradivog polja *Blato*. Proteže se sjevernim dijelom, dakle od ceste do potoka. Tu se nalaze prva tri stara bunara u istoj paraleli (sjever-jug). Najsjeverniji bunar je manji i uzidan u kamen, a se zove *Novak* i po njemu se sva zemlja južno zove *Podnovakom*. Ime je nastalo je prema smještaju zemljopisnog objekta.
166. **Podosìćine** su prostor sjeverno od šume *Osićine* na kojem više nema ni traga šumi, već obuhvaća samo livade. Ime je nastalo u odnosu na mjesto na kojem se nalazi, a to je ispod *Osićina*. Etimologija je ista kao i kod toponima *Osićine* s prefiksom *pod-*.
167. **Pòdplandišće** (< *plandišće* 'sjenovito mjesto na koje se stoka sklanja za velikih vrućina'⁹⁴) oranica je zapadno od bunara *Nemira* na predjelu zaseoka *Uzinići*.
168. **Pòdreljićin** je ime oranice okružene šumom i pašnjaka za blago na predjelu zaseoka *Lošići* gdje su živjeli *Reljići*. Ime je motivirano zemljopisnim smještajem.
169. **Podstražbenica** (< *straža* 'čuvanje, zaštita, nadzor' < psl. **storža*) voćnjak je ispod ceste, odnosno ispod predjela *Stražbenica*, a *Stražbenica* je početak planine uz cestu. Tu se nalazi veliki prirodno nakošeni kamen (*sôta*) odakle bi poljar nadgledao polje, a prilikom nevremena ispod njega se moglo skloniti od kiše. Ime je motivirano zemljopisnim smještajem.
170. **Pòdvōrnica** obuhvaća veći prostor ispod starih, ali i novih kuća zaseoka *Stipanići*. Regionalizam *podvornica* 'njiva oko kuće'⁹⁵ predstavlja zemljište oko kuće, livadu uz dvor te okućnicu: *pod* + *dvor* < psl. **dvorъ*: 'dvorište'. Ime je motivirano zemljopisnim smještajem.
171. **Pòlača** (< *polača* < lat. *palatia* 'kamena seoska kuća', 'stara građevina')⁹⁶ predio je iznad crkve sv. Ivana.

⁹⁴ v. Vidović, 2009: 198.

⁹⁵ V. Marasović-Alujević, Lozić Knezović, 2018: 62.

⁹⁶ v. Marasović-Alujević, Lozić Knezović, 2018: 62.

172. **Pòljanica** (< *poljana* 'livada u šumi')⁹⁷ izrazito je strma ulica, koja se danas službeno zove *Put Sinovčića*, a nalazi se sjeverno od crkve Bezgrešnog Začeca BDM.
173. **Pòpišani klánac** (< *pišati* 'mokriti') klanac je na *Mosoru* u podnožju brda *Koljevrate*. Ime je motivirano prisustvom vode.
174. **Pòratak** (< **ratak* < *rat* 'uzvisina na spoju dolina')⁹⁸ ime je predjela na spoju dvaju dolina, motivirano zemljopisnim terminom u toponimiji.
175. **Pòstínjē** obuhvaća livade ispod kamene litice. Tu ujedno završava polje i počinje brdo (usp. *stina* < psl. i csl. **stěna* 'zid'). Ime je nastalo prema smještaju zemljopisnog objekta.
176. **Postòžinje** se nalazi između potoka *Blato* i ceste za *Gata*, a obuhvaća većinom livade i povrtnjake (< *stog* 'plast slame ili sijena složen oko stožera' < psl. i csl. *stogъ*). Ime je nastalo prema smještaju zemljopisnog objekta.
177. **Pòtkrajak** (< *okrajak* 'neobrađivi dio zemljišta')⁹⁹ polje je oko 400 metara istočno od zaseoka *Čotići*.
178. **Pòtōrjē** se nalazi po sredini sela, između naselja i šume, a čine ga vinogradi, livade te pojate (< *tor* 'ogradeći prostor u koji se zatvara stoka (ovce)' < psl. **torъ*). Ime je nastalo prema smještaju zemljopisnog objekta.
179. **Prílog** (< *prilog* 'gaz', 'prijelaz preko vodenog toka') više je malih parcela koje prate predio *Vinišće* južno od ceste i prvih kuća do kapelice Bezgrešnog Začeca BDM. Te parcele nalaze se neposredno uz šumu. Po sredini područja formirao se manji potok zbog vode koja se slijeva sa sjevernog dijela. Dio tog potoka zove se *Nuglič*. Toponim *Prilog*, odraz je hidronimnog naziva.
180. **Prìvārčine** su prostor u brdu (državno zemljište), gdje je granica *Dubrave s Gornjim Sitnim*. Tu su se uglavnom sretali seljaci iz oba sela pa ispanici navode da je jedan seljak drugog *privario*. Na tom se prostoru klesao kamen. Ime je mmožda povezano s glagolom *privancati* sa značenjem 'preostati' i 'preteći', pa bi imalo povezanosti s kamenom za klesanje¹⁰⁰.
181. **Pròčelak** (< *pročelak* 'prednja strana, lice') dio je uzivisine s kaskadama gdje ima i obradivih površina. Tu je put za zaseok *Strane*.

⁹⁷ V. Vidović, 2009: 185.

⁹⁸ v. Vidović, 2009: 185.

⁹⁹ v. Vidović, 2009: 187.

¹⁰⁰ v. Skok, 1971: 579; Vinja, 1988: 294.

182. **Pròdo** (< *prodo* 'duguljasta dolina između bregova')¹⁰¹ klanac je na *Mosoru*, glavni put kuda se ide prema *Donjem Docu*. Nalazi se oko 5 minuta hoda sjeverno od zaseoka *Sinovčići* („Ideš li /ùs prodõ/?“).
183. **Pròunda** (usp. lat. *pronus* 'sagnut, naginjući se'; 'blaga padina'¹⁰²) obuhvaća meje na kaskadama gdje su nekad bili vinogradi, a sad je borova šuma kojom se ide prema uzivisni *Pročelak*. Motivaciju imena nalazimo u konfiguraciji terena.
184. **Pùleševa** (< *pule* 'mlado magare') šuma je i greben istočno od vrha *Ljuti kamen*.
185. **Ràsadnjīk** je mali komad zemlje ograđen suhozidom. Nalazi se ispod litice na sjevernim padinama *Makirine*, iznad *Gradine*. Tu se sijalo sjeme *rašćike* koje se kasnije presađivalo. *Rasadnik* je mjesto, zemljište gdje se uzgaja *rasad* (< psl. i csl. *saditi* 'polagati u zemlju sadnice'). Ime je motivirano poljodjelstvom.
186. **Rást** (< *hrast* < psl. **xvorstь*) brežuljak je na putu prema *Dugom docu*, gdje ima kamenja i niskog hrasta.
187. **Rázdōlje** (< *razdol* 'duguljasta dolina među bregovima') predio je na kojem se nalazi križanje putova za dočice *Baca doca*, za „na *Kljenku*“ i za *Mekišine*.
188. **Rèbiske dāske** su prolaz od *Dubrave* za *Tugare* preko vrha brda iznad zaseoka *Petričevići*. Ime dolazi od imena *Orèbić* koji se nalazi u *Tugarama* gdje označava jedan dio naselja.
189. **Rèbiski pūt** je put koji vodi preko prolaza *Rebiske daske* u *Tugare*.
190. **Rèljīci** su predio na zapadnoj strani zaseoka *Uzinići*. Tu je nekada živjelo pleme *Reljić* koje je nakon kamenovanja svetoga Arnira iselilo i izumrlo. Riječ je o antropotoponimu prema lokalnom prezimenu *Reljić* koje u selu više ne postoji.
191. **Rùdine** (< *rudina* 'neobrađena zelena zaravan u kršu' < psl. **rōdina*¹⁰³) nizina su u planini, tj, zaravan. U *Dubravi* postoje dvije, jedna je po sredini sela put sjevera, odnosno put *Mosora*, a druga je na jugu, gotovo na granici s *Tugarama*.
192. **Ságōn** (< *sagon* 'mjesto na kojem se dogoni stoka' < *sa-* + *goniti* < psl. i csl. *goniti*, **gnati*, usp. **gonь*) brdo je južno od grebena *Puleševa* prema putu *Šušića pasika* na *Mosoru*. Ime je motivirano ljudskom djelatnošću, točnije stočarstvom.
193. **Sèdlo** (< *sedlo* 'planinski prijevoj' < psl. **sedьlo*) brdo je i vrh u predjelu *Mosora* nalik na sedlo, a nalazi se između pored grebena *Puleševa*. Ime je motivirano zemljopisnim terminom i izgledom područja.

¹⁰¹ v. Vidović, 2009: 185.

¹⁰² v. Divković, 1980: 851; Šimunović, 2005: 89.

¹⁰³ v. Lozić Knezović, 2019: 63.

194. **Sèdra** (< *sedra* 'kosi glatki kamen', 'kamen vapnenac')¹⁰⁴ ograda je i šuma, oko 150 metara sjeveroistočno od zaseoka *Čotići*. Ime je motivirano sastavom tla.
195. **Sinóvčiča kòsica** (< *kosa* 'padina') predio je pored vrha *Trnova* na *Mosoru*. Ime je antropotoponim po lokalnom prezimenu *Sinovčić*.
196. **Skákala** (< *skalalo* 'vodeni tok koji „poskakuje“') izvor je vode sjeverno od predjela *Stepen*. Iako na velikoj visini, tu bi se uvijek čulo kako voda teče, a za velikih kiša prelijevala bi se iz korita. Ime je motivirano načinom kretanja vode.¹⁰⁵
197. **Smôvo** (< *smo(ko)vo < psl. *smokъ* 'zloduh', 'zmaj', 'gušter')¹⁰⁶ uvala je koja se proteže od *Dubrave* do *Gata* sredinom koje prolazi potok. Ime je nastalo prema elementima duhovne kulture.
198. **Smričić** (< *smrič* 'klek' < *smreka* < psl. **smerka*) ograda je i šuma, oko 200 metara sjeveroistočno od zaseoka *Čotići*.
199. **Sòline** su tri veće oranice koje zahvaćaju južni dio velikog seoskog polja. Razdvojene su suhozidima, niskim kaskadama od pola metra. Mještani kažu da zbog izgleda podsjećaju na solane, ali motivaciju nalazimo u *slani*, tj. 'snježnobijelom talogu, sličnom inju, smrznutoj rosi ili mrazu koji se uvelike na zemlji nakuplja pred jutro za hladna i maglovita vremena. Ime je nastalo prema izgledu oranica.
200. **Sòlino** (< *sol* < psl. *solъ*) je *pòla* ('stijena') i područje oko nje u brdu *Makirina* gdje su pastiri *blagu* ('životinjama') davali sol. Isti se toponim pojavljuje na više mjesta u *Dubravi*. Sufiksom *-ino* ostvaruje se poimeničenje.
201. **Srìdnji bunār** nalazi se sjeverno od *Donjeg bunara* na *Velikoj ledini*. Ime je motivirano zemljopisnim smještajem.
202. **Stàgna** je stari put na predjelu zaseoka *Lošići* (< *stagna* '(strma) ulica, put, staza, cesta' < csl. *stъgna*)¹⁰⁷.
203. **Stèpen** (< *stepen* 'stepenica' < psl. i csl. *stepenъ*) predio je u *Uzinićima* iznad crkve sv. Ivana na kojem se za vrijeme velikih kiša stvori „slap“ od desetak metara. Ime je motivirano izgledom područja.
204. **Stìpanjići** su zaseok u *Dubravi* iznad crkve Bezgrešnog Začeca BDM. Ime je antropotoponimnog postanja prema imenu *Stipan*.

¹⁰⁴ v. Lozić Knezović, 2019: 66.

¹⁰⁵ v. Šimunović, 2009b: 309.

¹⁰⁶ v. Lozić Knezović i Radostić, 2016: 90.

¹⁰⁷ v. Skok, 1971: 324; Marasović-Alujević i Lozić Knezović, 2014: 81.

205. **Strâne** (< *strana* 'obronak'¹⁰⁸, 'dio od vrha do podnožja brijega'¹⁰⁹; 'područje koje graniči sa susjednim naseljem'¹¹⁰) zaseok su naselja *Dubrave*, na sjeverozapadnoj strani sela *Tugare*. Tu su *Dubrovci* imali svoje konobe. Čitavo brdo dijelilo je *Dubravu* od *Strana*, ali ipak su joj teritorijalno pripadale. Područje *Strana* je i padina brijega i ravni dio. Gdje kosina prestaje, kuće su, tj. konobe. Ime je motivirano položajem područja.
206. **Strāšinovo** (usp. *straža* < psl. **storža*) ime je za ogradu u *Mosoru* sjeverno od kuća *Biliškovih* u zaseoku *Bašići*. Po pričanju starijih, tu se uvijek strašilo. Međutim, ime povezuje uz stražarenje, odnosno obrambeni objekt.
207. **Strmica** (< *strmica* 'strma strana brda') uzvisina je sjeverno od dočića *Baca doca*. Ime je motivirano izgledom.
208. **Studénac** (< *studenac* 'hladni zdenac, bunar, vrelo') izvor je na *Kođiku*, oko 1000 metara istočno od zaseoka *Čotići*, gdje završavaju zaravni. Ime je motivirano osobinom vode u izvoru.
209. **Stùpica** (< *stupica* 'tjesni prolaz među kamenjem' < *stup* 'hrid', 'kamen'¹¹¹) dio je puta kojim se preko dočića *Baca doca* ide prema *Donjem Docu*. Ime odražava morfološki izgled krša, odnosno sastav tla.
210. **Svétinja (Vèlikā i Māla)** (< *svetinja* 'ono što se smatra svetim i nepovredivim' < *svet* < psl. **svętb*) dvije su pećine nedaleko od vrha *Ljubirina* u *Mosoru*, sjeverno od zaseoka *Stipanjići*. Ime je motivirano vjerskim životom zajednice.
211. **Svršene** (< *vrh* < psl. **vъrxъ*) brdo je između predijela *Gradina* i pašnjaka *Metiljavac* na sjevernom dijelu brda *Makirina*. Ime je motivirano zemljopisnim terminom.
212. **Štrāda** (< *štrada* < mlet. *strada* < lat. *strata* 'cesta, put')¹¹² stara je uličica između kuća. Ima nekoliko redova uskih kaskadnih stepenica. Riječ je o kulturnom toponimu.
213. **Šušića pāsika** put je između doline (*Veliki*) *Kobiljaci* i brda *Sagon*. Ime je antropotoponim po nadimku *Šušić* iz *Donjeg Doca* koji je tu imao svoj posjed. Drugi dio imena motiviran je načinom stvaranja plodnoga tla (< *pasika* 'mjesto gdje se iskrčila šuma da bi se dobilo plodno tlo' < psl. **pasęka*)¹¹³.
214. **Tòrine** (< *tor* 'pastirska nastamba u brdu' < psl. **torъ*)¹¹⁴ predio su iznad zaravni *Rudine*, a sastav im je sam krš, goli kamen. Stoka je tuda samo prolazila ili se zaustavila

¹⁰⁸ v. Vidović, 2009: 187.

¹⁰⁹ v. Lozić Knezović, 2019: 65.

¹¹⁰ v. Lozić Knezović i Radostić, 2016: 87.

¹¹¹ v. Šimunović 2005: 242 243.

¹¹² v. Lozić Knezović, 2019: 72.

¹¹³ v. Vidović, 2009: 198.

¹¹⁴ v. Lozić Knezović, 2019: 77.

među *pòlama*. Na tom predjelu nema *štala* ni ograđenog prostora. Nema ni šume, a teren je grub. Ime je motivirano ljudskom djetatnošću, tj. stočarstvom. Sufiks *-ine* upućuje na ruševine gospodarskog objekta.

215. **Trnova** (< *trn* < psl. **trnъ*) vrh je na *Mosoru* zapadno od predjela *Pljutnjavače*, iznad *Dugog doca*, a sjeverno od zaseoka *Radičići*.
216. **Ūzinići** su zaseok u *Dubravi* između zaseoka *Čotići* i *Lošići*. Ime je antropotoponim prema lokalnom prezimenu *Uzinić*.
217. **Vàla** (< *vala* 'zavala' < mlet. *valle* < lat. *vallis*)¹¹⁵ toponim je koji se češće pojavljuje u *Dubravi*, a označava uvalu, tj. prostor između dva brijega kojim najčešće teče potok.
218. **Vàlica** (< *vala*) uvala je istočno od brda *Brig* sa šumom preko koje se išlo na *Novi dolac*.
219. **Vàlišće** (< *vajališće* 'mjesto gdje se stoka valja' < psl. i csl. *valjati* < psl. **valъ*) zajednički je susjedski bunar koji se nalazi na kosini, na putu prema *Tugarama*. Voda iz tog bunara koristila se za sve: napoj životinja, pranje robe, zalijevanje polja. Za razumijevanje je motivacije važan podatak da se tu valjala stoka.
220. **Vèlikā lèdina** (< *ledina* 'neobrađena ili neobrađiva zemlja' < psl. **lędo*) dio je polja *Blato* koji je u državnom posjedu. Svatko se koristio bunarima koji se nalaze na to području, nitko nije smio svojatati da je njegovo.
221. **Vèlikā pècina (Vèla pècina)** (< *pećina* 'spilja') ime je pećine i predjela oko nje, sjeverno od zaseoka *Bašići*. Na tom bi području ljeti plandovale ovce. Toponim je motiviran zemljopisnim terminom.
222. **Vèlikī pòratak** (< *ratak* 'manja uzvisina na spoju dolina')¹¹⁶ veće je brdo na *Mosoru* iznad zaseoka *Lošići*.
223. **Vèlikī rāt** (< *rat* 'uzvisina na spoju dolina')¹¹⁷ glavica je oko 1000 metara južno od zaseoka *Čotići*. Ime je motivirano zemljopisnim terminom.
224. **Vèzovi dōci** su ledine na *Mosoru* sjeverno od zaseoka *Lošići*. Ime je nejasne motivacije. Šimunović (2009b: 327) navodi *Vezo* kao ime za vola pa je, s obzirom na to da su *Vežovi doci* ledine koje su bile korištene za ispašu, moguće da je u ovom toponimu sačuvano volovsko ime.
225. **Viganj** (< *viganj* 'kovačko ognjište', 'oganj' < psl. **vygnъ*) mjesto je blizu stare župske kuće u *Dubravi* gdje se nalazila kovačija.

¹¹⁵ v. Vidović, 2009: 185.

¹¹⁶ v. Vidović, 2009: 185.

¹¹⁷ v. Vidović, 2009: 185.

226. **Vilòvitica** (< *virovit* 'tok vode pun virova' < *vir* 'nemirno mjesto na vodi' < psl. **virъ*) kamenica je, izvor vode na brdu *Ober* ispod vrha *Ljubiš*. Toponim je motiviran osobinom vodenoga toka.
227. **Viljača** je šuma i greben na uzvisini jugoistočno od brda *Sagon* i sjeverno od predjela *Kljenka*. U *Viljači* je mali izvor vode ispod kamena. Motivaciju nalazimo u mitološkom ženskom biću obdarenom magičnim moćima „koje živi i klikće po planinama i kamenjacima“¹¹⁸
228. **Viljeve bađine** udubina su u podnožju šume *Viljača*. Tu su dočići koji znaju biti dosta duboki, a nazivaju se *bađine* ('rupe, škrape, vrtache'). Tu je bilo trave koja se žela, a kasnije kosila. *Bađina* je uglavnom manja, često strma udubina okružena stijenama.
229. **Vinine** (< *vino* < psl. i csl. *vino*) veće su polje u *Dubravi*, treće po veličini, uz ranije spomenute *Blato* i *Kočuš*. Toponim se pojavljuje na još mjesta u *Dubravi*. *Vinine* su vinogradi pa možemo reći da je ime motivirano ljudskom djelatnošću, vinogradarstvom.
230. **Vinišće** (< *vino*) veće je područje na kojem su danas kuće, livade, oranice i voćnjaci. To je drugo ime za vinograde i motivirano je ljudskom djelatnošću, vinogradarstvom.
231. **Viri (Niz vire)** (< *vir* 'izvor, vrelo', 'vrtlog' < psl. **virъ*) potok je koji niz uvalu *Vala* teče u slapovima, stvarajući virove, a nalazi se južno od crkve sv. Arnira.
232. **Visjeć** je vrh na predjelu *Mosora* sjeverno od zaseoka *Bašiči*. Ime je motivirano izgledom stijene koja kao da visi.
233. **Vitićevo gúvno** (< *guvno* 'mjesto na kojem goveda hodaju po žitu, na kojem se mlati ili vrši žito' < psl. i csl. **gumьno*)¹¹⁹ nalazi se na *Mosoru* oko 10 minuta hoda sjeverno od *Dugog doca*. Ime je motivirano antroponimom (prezime Vitić) i gospodarskim terminom.
234. **Vodènica** (< psl. i csl. *voda*) oranica je južno od crkve sv. Ivana na predjelu zaseoka *Uzinići* u *Dubravi*. Tu je u prošlosti bio poljski bunar.
235. **Vranina vòda** izvor je zapadno od predjela *Brusnice* u *Smovu*. Predio je moguće imenovan prema osobnom imenu vlasnika.
236. **Vřilo** (< *vřilo* 'izvor podzemne vode')¹²⁰ izvor je vode južno od polja *Duboj* na predjelu *Smovo* u *Dubravi*.
237. **Vřtlac** (< *vřt* < psl. **vřrtъ* < lat. *hortus*) mali je predio sa šumicom, zapadno od uzvisine *Poratak*. Ime je poljoprivredni termin u toponimiji.

¹¹⁸ v. Skok 1973: 593.

¹¹⁹ v. Gluhak, 1993: 253; Marasović-Alujević i Lozić Knezović, 2018: 28.

¹²⁰ v. Lozić Knezović, 2019: 67.

238. **Vrůtka** (< *vrutak* 'izvor vode') manji je izvor vode južno od puta *Opuće*, a sjeverno od klanca *Prodo* na *Mosoru*.
239. **Vučíci** (< *vuk* < psl. **vьlkъ*) put je južno od crkve sv. Luke koji vodi iz *Dubrave* prema *Smovu*, a na kojem su se viđali mladi vukovi. Ime je motivirano nazivom za životinju.
240. **Vučja kàmenica** (< *vuk* < psl. **vьlkъ*, < *kamenica* 'prirodno udubljenje u kamenu u kojem se skuplja voda od kiše ili od otopljenog snijega') humak je oko 800 metara južno od zaseoka *Čotići*. Ime je motivirano nazivom za životinju i izgledom tla.
241. **Za stàgnom** (< *stagna* 'ulica, strma ulica'¹²¹) velika je njiva na predjelu zaseoka *Lošići*. Ime je motivirano smještajem predjela u odnosu na obližnju *Stagnu*.
242. **Zagòmilje** (< *gomila* < psl. **mogyla* 'hrpa, hrpa kamenja') polje je oko 300 metara istočno od zaseoka *Čotići*. Ime je motivirano smještajem.
243. **Zalůžnica** je parcela na početku polja *Blato*, koja graniči s poljem Gornjeg Sitnog. Na toj su parceli vinogradi i livade, a okružena je potokom i cestom iznad koje je planina. Prefiks *za-* u imenu znači 'fizički iza' ili 'zapadno', a u ovom slučaju može biti oboje u odnosu na šumu: *lužnica* < *lug* < psl. i csl. *lъgъ* 'rit, močvarno zemljište obraslo grmljem iz kojeg se razvija šuma', 'šumica', 'gaj'. Ime je nastalo prema smještaju zemljopisnog objekta.
244. **Zámet** (< *zamet* 'nanos') ime je područja sjeverozapadno od predjela *Postinje*.
245. **Zàpòr** (< *zapor* < psl. **zaporъ* 'kočnica', 'zavor', 'ustava', 'brana') mjesto je gdje se sastaju dva potoka, *Blato* i *Nizvire*. Nalazi se u udolini između *Dubrave* na sjeveru, *Gata* na istoku i *Tugara* na jugu. Ime je nastalo prema izgledu.
246. **Zàvode** su predio u *Dubravi* jugoistočno od brda *Krč*. Riječ je o odnosnom toponimu.
247. **Zgôn** (< *zgon* < psl. i csl. *goniti*, **gnati*, usp. **gonъ*) predio je na početku *Dubrave* gdje se nalaze prve kuće. Prije nego se naselje proširilo, predio je imao drugačiju funkciju – *zgon* je mjesto gdje se *dogone* ovce; tor. Ime je motivirano ljudskom djelatnošću, točnije stočarstvom.
248. **Zmijār** (< *zmija* 'gmaz bez nogu koji se kreće puzeći, često otrovnih zuba') šuma je oko 600 metara istočno od zaseoka *Čotići*. Toponim je motiviran nazivom za gmaza.
249. **Zubànuša** je polje koje je prema narodnoj predaji dobilo ime po prezimenu *Zubanovići* kojeg više nema u *Dubravi*. Nalazi se između kuća *Sinovčića* i kuća *Peričini (Juginovića)* u *Stipanjićima*. Toponim je nastao prema nadimku, tj. prezimenu *Zubanović*.

¹²¹ v. Skok, 1971: 324.

250. **Ždrilo** je vrh na predjelu Mosora na kojemu je klanac. Motiviran je apelativom *ždrilo* ('ulaz u klanac; klanac, tjesnac' < psl. *žerdlo). Riječ je o zemljopisnom terminu u toponimiji.

8. ZAKLJUČAK

Provedenim terenskim istraživanjem prikupljeno je 250 toponima od kojih se tek mali broj može pronaći u znanstvenoj literaturi. Toponimi su analizirani etimološki i motivacijski. Priloženo je i jezično podrijetlo leksema od kojih su toponimi nastali, a koje dokazuje da prevladavaju leksemi slavenskog podrijetla. Budući da je područje dugo vremena provelo u dodiru s Mlečanima i talijanskim dijalektima, primjetni su i leksemi romanskog podrijetla poput *Blitvište, Kantunine, Limba, Makirina, Štrada, Vala* i dr. Dva su primejera leksema stranog podrijetla, to su turski (*Đogin dolac*) i njemački (*Plandišće*). Toponimi su najviše motivirani zemljopisnim terminima (*Brdo, Česte ploče, Daske, Debele ploče, Dibić, Doci, Duga bađina, Goričica, Jamoline, Ledinak, Ljuti kamen, Mirine, Pećur, Rudine, Vala, Veliki rat...*), zatim ljudskom djelatnošću; poljodjelstvo i stočarstvo (*Gonik, Krč, Krčevine, Lazine, Osičine, Pasika, Rasadnjik, Sagon, Torine, Vališće, Viganj, Vinine, Vinišće, Zgon...*), nazivima za biljke (*Blitvište, Dračeva rudina, Grabrovača, Jasenak, Javorci, Kljenka, Kljenovica, Komorikov brig, Metiljavac, Rast, Smričić...*) i životinje (*Đogin dolac, Kravar, Medvijak, Pasja jama, Pivčeva jama, Orlina, Vučja kamenica, Zmijar...*). Određen broj toponima antroponimnog je postanja (*Bašići, Bešlinka, Čotića ograda, Lošići, Lozići, Marasova ograda, Maričina ulica, Markova pasika, Reljići, Stipanjići, Uzinići...*). Prisutni su i toponimi motivirani vjerskim životom zajednice (*Brgulja, Crkovno, Gospin dolac, Križic, Limba, Pasika Svetog Ante...*) za što postoje i materijalni dokazi – mjesto broji četiri kapelice i jednu župnu crkvu koja se i u literaturi spominje kao jedna od najstarijih na tom području. Ostali toponimi motivirani su izgledom područja (*Bila ploča, Bilaje, Biskupova katriga, Glavičine...*), sastavom zemlje (*Česte ploče, Daščice, Kameničine, Makirina, Sedra...*) ili zemljopisnim smještajem (*Podazgonje, Podbrigon, Podnovak...*). Prisutne su i toponomastičke metafore (*Gaće, Grabrova glavica, Kobiljaci, Kuk, Medvijak, Orlov kuk*), ali i toponimi nejasne motivacije poput *Krabanj, Ometača, Vezovi doci* i dr. Toponimi odražavaju utjecaj stranih jezika, naroda i običaja i na ovom teritoriju, ali i dugogodišnju tradiciju dubrovskih predaka i njihov način nadijevanja imena.

9. LITERATURA

- Brozović, Dalibor. 1998. Čakavsko narječje, M. Lončarić, *Hrvatski jezik*. Opole: Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej.
- Brozović Rončević, Dunja. 1999. Nazivi za blatišta i njihovi odrazi u hrvatskoj toponimiji. *Folia onomastica Croatica*, 8, Zagreb, 1–40.
- Brozović Rončević, Dunja; Čilaš Šimpraga, Ankica; Vidović, Domagoj. 2011. Suvremena toponimija otoka Paga. U Vladimir Skračić (ur.), *Toponimija otoka Paga* (str. 639–679). Zadar: Sveučilište u Zadru, Centar za jadranska onomastička istraživanja.
- Čotić, Ivica. 2022. *Pisani spomenici poljičkog sela Dubrave*. Omiš: Centar za kulturu Omiš.
- Deanović, Mirko; Jernej, Josip. 2012. *Talijansko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.
- Divković, Mirko. 2006. *Latinsko-hrvatski rječnik*. Bjelovar: Dunja.
- Erber, Tulio. 2010. *Poljička knežija*. Priko: Društvo Poljičana Sveti Jure.
- Gluhak, Alemko. 1993. *Hrvatski etimološki rječnik*. Zagreb: August Cesarec.
- HER... 2002–2004. *Hrvatski enciklopedijski rječnik* 1–12 (Ranko Matasović, Ljiljana Jojić ur.). Zagreb: EPH, Novi Liber.
- Ivanišević, Frano. 1987. *Poljica: narodni život i običaji*. Split: Književni krug.
- Jutronić, Andre. 1963. *Naselja i kretanje stanovništva u Poljicima*. Hrvatski geografski glasnik, Vol. 25. No. 1.
- Kaštelan, Stipe. 1940. *Povjesni ulomci iz bivše slobodne općine – republike Poljica*. Split: Leonova Tiskara.
- Kuvačić, Mate. 2011. *Split i Poljica – odnosi kroz povijest*. Split: Stručni rad.
- Kuvačić-Ižepa, Mate. 2002. *Poljica – Putovanje kroz povijest i krajolik*. Split: Naklada Bošković.
- Laušić, Ante. 1991. *Postanak i razvitak Poljičke kneževine (do kraja XV. stoljeća)*. Split: Književni krug.
- Lisac, Josip. 2003. *Hrvatska dijalektologija 1. Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Lozić Knezović, Katarina. 2019. O toponimiji Kaštel Sućurca. *U početku bijaše ime – tragovima onomastičkih istraživanja Petra Šimunovića*. Split: Filozofski fakultet, 59-82.

- Lozić Knezović, Katarina; Radostić, Marija 2016. *Toponimija naselja Gata*. *Lingua Montenegrina*, časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja, 9, 18, 81–97.
- Marasović-Alujević, Marina; Lozić Knezović, Katarina. 2011. *Obalni toponimi otoka Šolte*. Split: Filozofski fakultet.
- Marasović-Alujević, Marina; Lozić Knezović, Katarina. 2014. *Toponimija otoka Šolte*. Split: Filozofski fakultet.
- Marasović-Alujević, Marina; Lozić Knezović, Katarina. 2018. *Toponimija otoka Drvenika i Ploče*. Split: Filozofski fakultet.
- Marušić, Juraj. 1990. Tragovima poljičke prošlosti. *Poljica: godišnjak poljičkog dekanata*. Gata: Župe Poljičkog dekanata.
- Mihanović, Frane. 1995. Poljičke crkve i kapelice. *Poljica: godišnjak poljičkog dekanata*. Gata: Župe Poljičkog dekanata.
- Mihanović, Nedjeljko. 1971. Jezik na području Poljica. *Poljički zbornik*, Svezak II, 150–183.
- Pavich, Alfons. 2003. *Prinosi povjesti Poljica*. Priko: Društvo Poljičana sv. Jure, 2003
- Pavich, Alfons. 2006. *Mosor*. Priko: Društvo Poljičana Sveti Jure.
- Pera, Miroslav. 1988. *Poljički statut*. Split: Književni krug.
- Pivčević, Ivan. 2008. *Sabrani radovi o Poljicima*. Priko: Društvo Poljičana Sveti Jure.
- Skok, Petar. 1971–1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. I–IV. Zagreb: JAZU.
- Šimunović, Petar. 2004. *Bračka toponimija*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, Petar. 2005. *Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, Petar. 2009a. *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, Petar. 2009b. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Vidović, Domagoj. 2009. Gradačka toponimija. *Folia onomastica Croatica* 18: 171-222.
- Vinja, Vojmir. 1998, 2002, 2004. *Jadranske etimologije. Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*. I. A–H, II. I–Pa, III. Pe–Ž. Zagreb: HAZU, Školska knjiga.

Zaradija-Kiš, Antonija. 1995. Kultno i kulturološko značenje sv. Klementa pape. *Poljica: godišnjak poljičkog dekanata*. Gata: Župe Poljičkog dekanata.

Internetski izvori

HJP. *Hrvatski jezični portal*. <http://hjp.znanje.hr/> (pristupano 30. 6. 2022.)

Informativna katolička agencija. 2011. *Umro don Juraj Marušić*. <https://ika.hkm.hr/novosti/umro-don-juraj-marusic/> (pristupano 30. 6. 2022.)

Katunarić, Dubravko. 2013. *Don Frane Mihanović*. <https://katun-dubrava.weebly.com/dubrovscarontine/don-frane-mihanovi-1listopada-1922-31listopada-2013> (pristupano 30. 6. 2022.)

Pešorda Vardić, Zrinka. 2009. „Kaštelan, Stipe“. U: *Hrvatski biografski leksikon (on-line)*. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“. <http://enciklopedija.lzmk.hr/clanak.aspx?id=61374> (pristupano 30. 6. 2022.)

„Poljica kroz vrijeme (povijesni vremeplov)“. *Savez za Poljica*. <http://poljica.hr/o-poljicima/poljica-kroz-vrijeme-povijesni-vremeplov/> (pristupano 13. 7. 2022.)

„Erber, Tulio“. U: *Proleksis enciklopedija (online)*. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“. <https://proleksis.lzmk.hr/57788/> (pristupano 13. 7. 2022.)

Treccani. Vocabolario on line. www.treccani.it/vocabolario/livello2 (pristupano 13. 7. 2022.)

SAŽETAK

TOPONIMIJA DUBRAVE

Toponimija Dubrave donosi popis 250 toponima prikupljenih terenskim istraživanjem u selu Dubravi podno Mosora. Toponimi su akcentuirani i opisani uz pomoć ispitanika, rođenih i odgojenih u Dubravi, koji su odrastali obilazeći šume i proplanke, i obrađujući njive, čija su imena trebali znati za potrebe svakodnevnog života i sporazumijevanja. Toponimi su etimološki određeni na temelju čega je ponuđena i motivacija. Popisu toponima prethodi povijesni pregled Dubrave uz prikaz važnijih autora koji to područje spominju u znanstvenoj literaturi, a koja je uvelike pomogla kao podloga ovome radu. Slijedi i poglavlje o govornim karakteristikama Dubrovaca koje se odražava i u toponimima. Očekuje se da je jezično podrijetlo prikupljenih toponima uglavnom slavensko, međutim, sigurno je da utjecaj stranih jezika, odnosno naroda koji su u određenom periodu boravili na tom području donosi toponime i drugog jezičnog podrijetla.

Ključne riječi: Dubrava, toponimija, leksik, etimologija, Poljica.

RIASSUNTO

TOPONIMIA DI DUBRAVA

Toponimia di Dubrava porta l'elenco del 250 toponimi raccolti dopo una ricerca sul campo. Il villaggio di Dubrava si trova ai piedi della montagna di Mosor. I toponimi sono elencati e segnalati con l'accento grazie all'aiuto degli intervistati, nati e allevati a Dubrava, cresciuti andando in giro per boschi e prati, e coltivando i campi, i cui nomi dovevano sapere per l'esistenza quotidiana e per la comunicazione con gli altri. I toponimi sono analizzati dal punto di vista etimologico, secondo il quale è stata offerta la motivazione di stessi. L'elenco dei toponimi è preceduto da una breve cronistoria di Dubrava e la rappresentazione degli autori importanti che menzionano questo territorio nella letteratura scientifica, molto utile per la base di questa tesina. Segue il capitolo sulle caratteristiche del linguaggio di Dubrava, il che si riflette anche nei toponimi. Si attende che l'origine linguistica dei toponimi raccolti è principalmente slava. Tuttavia, è vero che l'influsso delle lingue straniere, cioè del popolo straniero, il che risiedeva un certo periodo del tempo in quel territorio, riporta dei toponimi di altre origini linguistiche.

Parole chiave: Dubrava, toponimia, lessico, etimologia, Poljica.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja BOŽENA JUGINOVIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice HRV. I TAL. JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 14.7.2022.

Božena Jugović
Potpis

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

kojom ja BOŽENA JUGINović, kao autor/ica diplomskog rada dajem suglasnost Filozofskom fakultetu u Splitu, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom

TOPONIMIJA DUBRAVE

koristi na način da ga, u svrhu stavljanja na raspolaganje javnosti, kao cjeloviti tekst ili u skraćenom obliku trajno objavi u javnoj dostupni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu, Sveučilišne knjižnice Sveučilišta u Splitu te Nacionalne i sveučilišne knjižnice, a sve u skladu sa *Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima* i dobrom akademskom praksom.

Korištenje diplomskog rada na navedeni način ustupam bez naknade.

Split, 15.7.2022.

Božena Juginović
Potpis

OBRAZAC I.P.

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU

STUDENT/ICA	BOŽENA JUGINOVIĆ
NASLOV RADA	TOPONIMIJA DUBRAVE
VRSTA RADA	DIPLOMSKI RAD
ZNANSTVENO PODRUČJE	HUMANISTIČKE ZNANOSTI
ZNANSTVENO POLJE	FILOLOGIJA
MENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	dr. sc. K. Lozić Knezović, izv. prof.
KOMENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	—
ČLANOVI POVJERENSTVA (ime, prezime, zvanje)	1. dr. sc. A. Luketin Alkisević, doc. 2. dr. sc. K. Lozić Knezović, izv. prof. 3. dr. sc. A. Runjić-Stoilova, izv. prof.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/ica predanog završnog (diplomskog) rada (zaokružiti odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude (zaokružiti odgovarajuće):

- a.) u otvorenom pristupu
- b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu
- c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružiti odgovarajući broj mjeseci)

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Split, 14.7. 2022.
mjesto, datum

Božena Juginović
potpis studenta/ice